

การเจรจา อนาคต ปาตานี

*Negotiating
the Future
of Patani*

โดย : ตอน ปาหนน ผู้ขับเคลื่อนการนำทางประชาชาติ ปาตานีฟอรัม
และ เกร็ทริสร์ ดันตริ ผู้ดำเนินการ ปาตานีฟอรัม

การเจรจาสู่นาคต ปาตานี
Negotiating the Future of Patani

การเจรจาสู่นาคต ปาตานี Negotiating the Future of Patani

พิมพ์ครั้งแรก: เมษายน 2557. จำนวน 3,000 เล่ม
ISBN 978-616-361-217-5

คณะทำงาน

เอกรินทร์ ต่วนศิริ	Ekkarin Tuansiri
ดอน ปาทาน	Don Pathan
ปรัชญา ไต่ฮิตแด	Prachya Toh-itae
อาอิชะห์ กายแก้ว	Aisah Kaikeaw
อับดุลเลาะ หมัดอะดัม	Abdullah Mad-adam
นูรีมะห์ บือราเฮง	Nureemah Baerheng

ออกแบบ

ณัฐญาวิทย์ เบ็ญนา	Nutyawee Benna
มุสลิม सालะ	Muslim Sala

ผู้พิมพ์

PATANI FORUM

Address: 112/21 M.5 Nongjik Road, Rusamilae, Muang, Pattani 94000 Thailand

Phone: +66 887843408 Email: editor.pataniforum@gmail.com

Site: www.pataniforum.com , www.seasiaconflict.com

ปาตานี ฟอร์รัม 112/21 หมู่ 5 ถนนหนองจิก ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมืองปัตตานี

จังหวัดปัตตานี 94000 โทรศัพท์, โทรสาร 088-7843408, 073-336040

Email Address: editor.pataniforum@gmail.com

Web Site Address: www.pataniforum.com

พิมพ์ที่

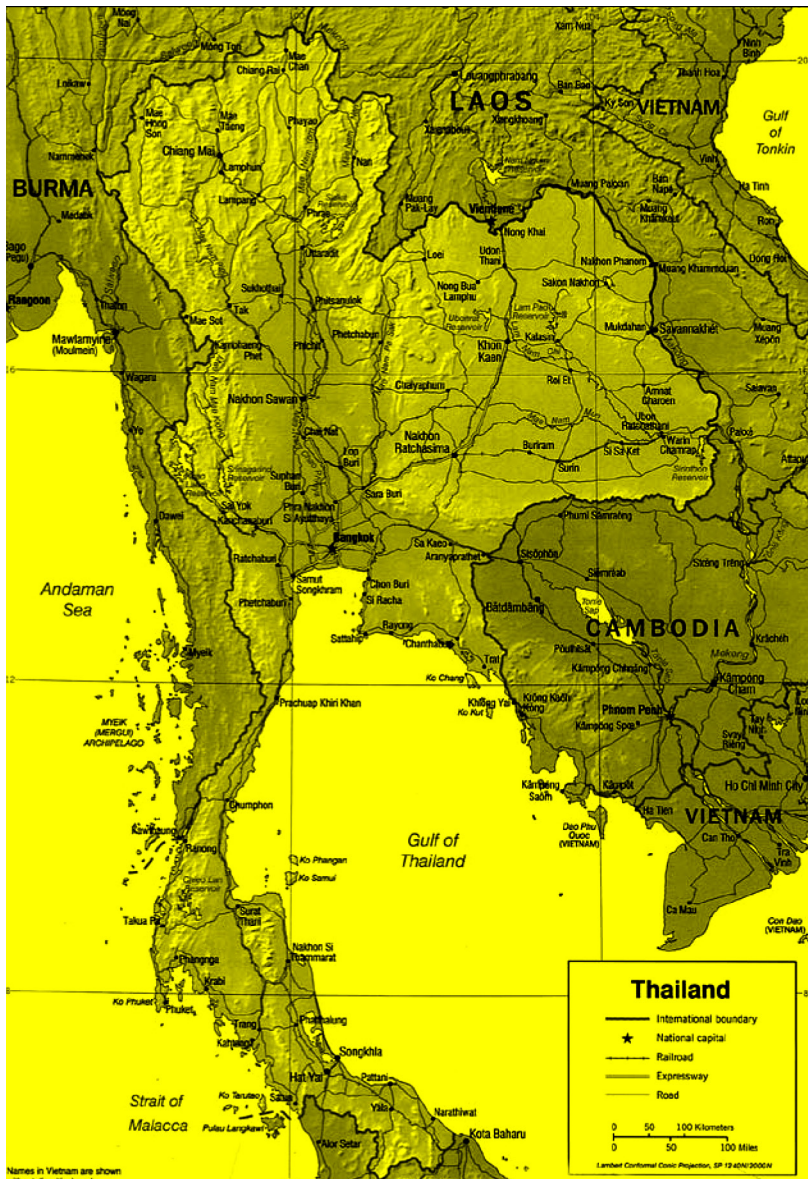
สมิไลน์เพลส 3/202 ม.1 ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จ.ปัตตานี 94000

Patani Forum is in debt to many people who have made it possible for us to do our work. From the donor community to the local and foreign civil society organizations, as well as retired and active government officials, Patani Forum has been blessed with their generous support. Special thank goes to photographer Chaiwat Pumphuang, Supalak Ganchanakhundee for the translation of the report, Rose McGovern for editing work, and MDIC Academy Design Balance for the layout design.

การเจรจา สู่นาคต ปาตานี

Negotiating the Future of Patani

โดย ดอน ปาทาน ผู้อำนวยการฝ่ายต่างประเทศ ปาตานีฟอรัม
และ เอกรินทร์ ต่วนศิริ ผู้อำนวยการ ปาตานีฟอรัม

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	6
บทนำ	8
ภาคที่ 1 ระยะเวลาที่นำไปสู่การเริ่มต้นอย่างเป็นทางการของขบวนการสันติภาพ	
การโจมตีที่มายอ	12
การมอบตัว: แคว้นประชาสัมพันธ์หรือจุดเปลี่ยนของสถานการณ์	15
การสังหารอิหม่ามอับดุลลาเตะ โต๊ะเดร์ และความรุนแรง	19
การปฏิบัติการที่บาเจาะ	24
ภาคที่ 2 กระบวนการสันติภาพ	
เริ่มต้นผิดตั้งแต่ก้าวแรก	35
การสังหารเป้าหมายและกระบวนการสันติภาพ	38
การเมืองเรื่องรอมฎอน	41
วันกาเดร์ เจะมาน	43
ใหญ่กว่าไขว่ดีกว่า	46
สะเดาและภูเก็ต	49
ภาคที่ 3 ก้าวไปข้างหน้า	
ก้าวไปข้างหน้า	54
บทสรุป	58

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 นับเป็นประวัติศาสตร์ครั้งแรกที่รัฐบาลไทยประกาศว่าต้องการจะยุติความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนใต้ของไทย โดยการเจรจากับผู้นำกลุ่มแบ่งแยกดินแดน

ในรายงานประจำปีฉบับก่อนที่ชื่อ “การเจรจาสันติภาพระหว่างมุสลิมมลายูและรัฐไทย”

ในรายงานครั้งก่อนပါတานี ฟอรัมได้พิจารณาย้อนไปถึงความพยายามในการเจรจาสันติภาพหลายครั้งระหว่างรัฐบาลไทยกับกลุ่มแบ่งแยกดินแดนหลายกลุ่มตั้งแต่ปี 2548 ถึงปี 2555 เราได้อธิบายว่าทำไมการเจรจาลับ ๆ เหล่านี้ไม่ประสบความสำเร็จเลย หลังจากรายงานฉบับนั้นเผยแพร่ได้ 2 เดือนรัฐบาลไทยก็ได้ประกาศเรื่องการเจรจาสันติภาพออกมาเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 ดังที่จะได้อธิบายต่อไปว่า ในขณะที่เรามองเห็นว่าการระบวนการสันติภาพนี้ไม่ราบรื่นเพียงใด เราก็ไม่อาจจะละเลยที่จะไม่พูดถึงความไม่ประสีประสาของรัฐบาลในกรุงเทพฯเกี่ยวกับลักษณะทางการเมืองของขบวนการแบ่งแยกดินแดนเหล่านั้น

ในรายงานฉบับพิเศษนี้ จะได้ตรวจสอบถึงนัยสำคัญและผลกระทบของการประกาศแผนสันติภาพ

สำหรับบทนำเรา ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของการเจรจาสันติภาพก่อนหน้านี้กับการประกาศแผนสันติภาพในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556

ภาคที่ 1 เราได้พิจารณาถึงการเคลื่อนไหวของผู้ก่อความไม่สงบที่นำไปสู่การประกาศแผนสันติภาพและสำรวจว่าทำไมแผนการสันติภาพถึงได้หยุดนิ่งตลอดระยะเวลาหนึ่งปี เราเริ่มการตรวจสอบครั้งนี้ตั้งแต่การปฏิบัติการที่มายอเมื่อเดือนกรกฎาคม 2555 และจบลงด้วยเหตุการณ์ที่บาเจาะในเดือนกุมภาพันธ์ 2556

ภาคที่ 2 เราได้เฟื่องมองไปที่กระบวนการสันติภาพ โดยอภิปรายถึงการประชุมครั้งสำคัญๆและสำรวจดูว่ามีความเชื่อมโยงกับการก่อความรุนแรงในพื้นที่หรือไม่ ในส่วนนี้จะได้กล่าวถึงความเห็นและมุมมองของผู้ว่าการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งปัจจุบันนี้ลี้ภัยอยู่ในต่างประเทศว่าทำไมกระบวนการสันติภาพจึงสะดุดและจะต้องทำอย่างไรถึงจะทำให้มันเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาได้

ภาคที่ 3 เราได้กล่าวถึงฝ่ายการเมืองของบิอาร์เอ็น โคออดิเนท โดยเริ่มต้นจากความปรารถนาของพวกเขาที่จะเจรจากับรัฐบาลไทย เพื่อดูว่าเงื่อนไขเหล่านั้นถูกต้องหรือไม่

สุดท้ายบทสรุป เราได้ประเมินนัยสำคัญของการประกาศแผนสันติภาพวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 พร้อมด้วยข้อเสนอแนะว่าทำอย่างไรแผนสันติภาพนั้นจึงจะสอดคล้องกับความเป็นจริงและเปิดให้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดมีส่วนร่วมได้

บทนำ

เป็นเวลากว่า 5 ทศวรรษมาแล้วที่ความรุนแรงอันเกิดจากต่อต้านอำนาจรัฐและการปราบปรามจากฝ่ายรัฐเป็นภัยร้ายคุกคามจังหวัดชายแดนใต้ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอที่มีคนพูดภาษามลายูในจังหวัดสงขลา มากกระทั่งจนบัดนี้ก็ยังมองไม่เห็นทางออก การก่อความรุนแรงต่อต้านอำนาจรัฐนั้นส่วนหนึ่งได้รับการเติมเชื้อมาจากผลพวงแห่งความคับข้องใจที่ฝ่ายรัฐเป็นผู้สร้างขึ้นจากกระบวนการสร้างชาติที่เน้นความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สำหรับชาวมลายูปัตตานีซึ่งมีประวัติศาสตร์ย้อนกลับไปถึงยุคแห่งสุลต่านปาตานี อัตลักษณ์ของพวกเขาไม่เข้ากับสิ่งที่เรียกว่าความเป็นไทย (ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์) และสำหรับพวกที่มีแนวคิดแบ่งแยกดินแดนแล้ว ความพยายามของรัฐไทยที่จะสร้างความผสมผสานกลมกลืนของคนในชาตินั้นแลกด้วยความสูญเสียอัตลักษณ์แห่งเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมของชาวมลายู

ความรุนแรงอันเป็นผลพวงจากความพยายามที่จะแยกตัวออกจากประเทศไทยได้เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ทศวรรษ 1960 แต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของไทยยังไม่มีโอกาสจะได้พบกับกลุ่มแบ่งแยกดินแดนเลยจนกระทั่งทศวรรษ 1980 ทว่านั่นก็เป็นเวลาที่พวกเขาแตกแยกกันเป็นก๊กเป็นเหล่าไปแล้ว และได้ มีการพบปะกันหลายครั้งในประเทศแถบตะวันออกกลาง ซึ่งในตอนนั้นเป็นผู้สนับสนุนทั้งการฝึกอบรมและทางด้านการเงิน แต่ฝ่ายทหารไทยมองว่าการพบปะกันในเวลานั้นส่วนใหญ่ก็เป็นไปเพื่อการหาข่าวกรองมากกว่าจะเป็นการพูดคุยถึงปัญหาความอึดอัดคับข้องใจของผู้ต้องการแบ่งแยกดินแดน แต่ถึงอย่างนั้นความรุนแรงมาถึงจุดสงบลงได้ในช่วงทศวรรษ 1990 เมื่อบรรดาผู้นำการแบ่งแยกดินแดนทั้งหลายหวงคืนหมู่บ้านของพวกเขาหรือไม่ไปลี้ภัยในต่างประเทศ

คลื่นแห่งการต่อต้านอำนาจรัฐลูกที่สองก่อตัวขึ้นมาในช่วงเปลี่ยนศตวรรษพอดี แต่ก็ยังไม่ปรากฏจนกระทั่งต้นปี 2547 เมื่อค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดนราธิวาสถูกปล้น นั่นแหละรัฐบาลในกรุงเทพถึงเพิ่งจะรู้ว่าการลุกฮือต่อต้านอำนาจรัฐครั้งใหม่ได้เกิดขึ้น

มาแล้ว ในปี 2548 นายกรัฐมนตรีในเวลานั้นคือทักษิณ ชินวัตร ได้ส่งเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าฝ่ายข่าวกรองทหารและเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติไปลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย เพื่อไปพบกับบรรดาผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนรุ่นเก่า ผู้นำเหล่านี้แท้จริงแล้วก็ในกลุ่มเดียวกับที่เจ้าหน้าที่ของไทยเคยพบอยู่เป็นประจำอยู่แล้วก่อนหน้านี้ในประเทศย่านตะวันออกเฉียงใต้ก็อีกนั่นแหละการพบกันครั้งนี้ก็ไม่ได้พูดเรื่องที่เป็นรากเหง้าของปัญหาอยู่ดี อีกทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยก็พยายามตีตัวออกห่างจากเรื่องนี้เมื่อปรากฏข่าวลือลอดออกมาว่าได้มีการพบปะกัน เจ้าหน้าที่ของทางการไทยนั้นไม่อยากจะเสี่ยงให้ความชอบธรรมกับบรรดาผู้นำกลุ่มแบ่งแยกดินแดนเหล่านี้ด้วยการเปิดการเจรจาอย่างเป็นทางการ เพราะนั่นเท่ากับเป็นการยอมรับว่าความขัดแย้งนั้นมีนัยทางการเมืองอยู่ด้วยนั้นก็เพียงพอแล้วทำไมการประกาศแผนสันติภาพในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ จึงเป็นสิ่งที่มีความหมาย เพราะเป็นการยกระดับฐานะของความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนใต้ อีกอย่างหนึ่งเป็นการเริ่มยอมรับถึงความอึดอัดคับข้องของคนมาลาญปัตตานี ปาตานีฟอรัมเชื่อว่า ความเข้าใจของผู้มีส่วนได้เสียและสาธารณะชนเกี่ยวกับพัฒนาการของปัญหานี้เป็นสิ่งที่สำคัญต่อการดำเนินการตามแผนสันติภาพ มีความผิดพลาดที่ร้ายแรงเกิดขึ้นตั้งแต่ตอนเริ่มต้นกระบวนการสันติภาพ ทำให้โอกาสที่รัฐบาลและบีอาร์เอ็นโคออดิเนทจะหากระบวนการทางการเมืองในการยุติความขัดแย้งและสร้างกระบวนการสันติภาพในจังหวัดชายแดนใต้ของไทยต้องพบกับหนทางที่ตีบตัน

ในรายงานฉบับก่อนของเราเรื่อง “การเจรจาสันติภาพระหว่างมุสลิมมาลาญและรัฐไทย” เราได้พิจารณาการเจรจาสันติภาพที่ข้าชากวนเวียนหลายครั้งนับแต่ปี 2548 ในรายงานนั้นจบลงด้วยการพูดถึงเหตุการณ์ระเบิดที่หาดใหญ่และยะลาเมื่อเดือนมีนาคม 2555 ซึ่งแหล่งข่าวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เชื่อว่าเป็นปฏิกิริยาโดยตรงต่อการพบปะกันเมื่อสองสัปดาห์ก่อนหน้าระหว่างทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีไทย หัวหน้าตัวจริงของพรรคเพื่อไทยและพี่ชายของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร กับบรรดาผู้นำรุ่นเก่าของขบวนการแบ่งแยกดินแดน ในรายงานฉบับนี้เราเริ่มการวิเคราะห์ตั้งแต่หัวเดือนกรกฎาคม 2555 เมื่อเหตุการณ์ระเบิดที่หาดใหญ่ค่อยๆ เลื่อนหายไปจากความทรงจำของผู้คนและรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เริ่มจะพิจารณากระบวนการสันติภาพอย่างจริงจังมากขึ้น

ภาคที่ ๑

Section I

ระยะเวลาที่นำ ไปสู่การเริ่มต้น อย่างเป็นทางการ ของ กระบวนการ สันติภาพ

**Timeline Leading Up to
the Official Launch of the
Peace Process**

การโจมตีที่มายอ

การโจมตีทหาร 4 นายที่อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี เมื่อเดือนกรกฎาคม 2555 เป็นสิ่งที่ผิดปกติ ผู้ก่อความรุนแรงนั่งมาบนรถกระบะ 2 คันโดยมือปืนนั่งมาที่กระบะท้าย พวกเขาเข้าโจมตีทหารที่กำลังลาดตระเวนโดยรถจักรยานยนต์ 2 คันจากทางด้านหลังในระยะประชิดแบบใกล้ต้นคอก่อนที่จะเปิดฉากสาดกระสุนเข้าใส่ ในขณะที่ปีกอัฒจันทร์สามป้องกันให้ทหารสองคนบนจักรยานยนต์อีกคันให้อยู่ห่างออกไปจากพื้นที่ปะทะ

การชุมนุมโจมตีจากข้างทาง ตามด้วยระเบิดเข้าใส่เป้าหมายเป็นรูปแบบปกติของการปฏิบัติการของผู้ก่อความรุนแรงในชายแดนภาคใต้ แต่เหตุการณ์นี้แตกต่างออกไปเพราะการปฏิบัติการถูกบันทึกเอาไว้โดยกล้องวงจรปิดของทางการที่ติดตั้งอยู่แถวนั้นและวิธีการโจมตีก็ผิดแปลกไปจากเดิม แหล่งข่าวที่ใกล้ชิดกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนกล่าวว่าพวกเขาตั้งใจจะให้การปฏิบัติการนั้นถูกบันทึกในกล้องของทางการแน่นอน เพื่อแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถของพวกเขา หลังจากนั้นไม่นานภาพจากกล้องวงจรปิดก็เผยแพร่ในสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นและสื่อออนไลน์ทางสังคมทั้งหลาย

ภาพการปฏิบัติการโจมตีที่มายอได้สร้างความสั่นสะเทือนไปทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงและผู้กำหนดนโยบายในรัฐบาลที่เคยอ้างว่าสถานการณ์ในพื้นที่กำลังพัฒนาไปในทางที่ดี สุนัย ผาสุก นักสิทธิมนุษยชนที่ปรึกษาของคิงส์วอร์แมนไรท์วอชส์ กล่าวว่า การปฏิบัติการที่ออกอาเจ็นนี้ส่งผลกระทบในทางจิตวิทยาได้มาก ผู้นำกลุ่มแบ่งแยกดินแดนที่ลี้ภัยอยู่ต่างประเทศให้ความเห็นว่า การปฏิบัติการที่มายอเป็นการยกระดับการโจมตีเพื่อทำให้พื้นที่นั้นกลายเป็นพื้นที่ซึ่งรัฐปกครองไม่ได้ ถ้าฝ่ายขบวนการก่อความรุนแรงต้องการจะใช้การปฏิบัติการนี้เพื่อสื่อสารก็นับว่าพวกเขาบรรลุเป้าหมายนั้นแล้ว!

การต่อต้านของชาวมลายูต่อการยึดครองสยามสามารถกลับไปมองตั้งแต่ปี 1786 หลังจากพ่ายแพ้ของสุลต่านมลายูปัตตานี สามารถพิจารณาได้ใน Francis R. Bradley, in his chapter "Siam Conquests of Patani and the End of Mandala Relations, 1786-1838", published in "Ghosts of the Past in Southern Thailand: Essays on the History and Historiography of Patani," (Patrick Jory edit-2013), argued that the 1786 defeat of Patani, along with the five successive war that followed, with the fifth one taking place in 1838, was part of Siam's systematic effort to depopulate the region, "especially when a distant territory could not otherwise be feasibly controlled by a visiting garrison or forced political allegiance." (P.160) ได้อธิบายเกี่ยวกับ การพ่ายแพ้ของสุลต่านมลายูปัตตานี เมื่อปี 1786 และหลังจากนั้นมีสงครามอีก 5 ครั้ง โดยครั้งสุดท้ายเกิดขึ้นเมื่อปี 1838 และสยามได้แบ่งกปัตตานีออกเป็นส่วนๆ ในเวลาต่อมา

รัฐบาลได้เร่งรีบจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้หรือที่เรียกกันว่า เพนตากอน 2 โดยมีพลเอกยุทธศักดิ์ ศศิประภา รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานแนวคิดในการตั้งศูนย์ปฏิบัติการแห่งนี้เกิดขึ้นหลังจากที่นายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้ประชุมร่วมกับ 17 กระทรวงและหน่วยงานด้านความมั่นคงเพื่อดำเนินการ 9 ยุทธศาสตร์ที่กำหนดโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติเพื่อหาสร้างสันติภาพในภาคใต้² ไม่นานหลังจากที่มีการจัดตั้งเพนตากอน 2 เจริม อยู่บำรุง รองนายกรัฐมนตรีผู้ที่แทบจะไม่เคยไปเหยียบภาคใต้เลยก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการดังกล่าว แต่หลังจากนั้นไม่นาน เจริมก็ถูกปลดจากตำแหน่งและเขาเปิดฉากโจมตีว่า ทวี สอดส่อง เลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ “เป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังให้เขาต้องถูกปลดจากตำแหน่ง”³

ก็ไม่ใช่เรื่องที่น่าแปลกใจอะไรที่ถัดมาในเดือนสิงหาคม 2555 เหตุการณ์ความรุนแรงก็ไม่ได้ลดน้อยถอยลงแต่อย่างใดเลย กลุ่มก่อความไม่สงบได้วางระเบิดคาร์บอมบ์ที่อำเภอรามัน จังหวัดยะลาส่งผลให้ตำรวจ 5 นายเสียชีวิตและบาดเจ็บอีก 1 นาย ตำรวจก็ตอบโต้ด้วยการปฏิบัติการตรวจค้น 18 จุดใน 3 ตำบลของอำเภอรามัน ถัดมาในวันที่ 31 สิงหาคม ซึ่งตรงกับวันฉลองวันเอกราช(วันชาติ)มาเลเซีย กลุ่มผู้ก่อความรุนแรงได้ปฏิบัติการโจมตีอีกนับ 100 จุด มีเหตุระเบิด 5 แห่งและติดธงชาติมาเลเซีย 500 กว่าจุดทั่วทั้งสามจังหวัด พลโทอุดมชัย ธรรมสาโรจน์ แม่ทัพภาคที่ 4 กล่าวว่า การปฏิบัติการครั้งนี้เพื่อเป็นการส่งสัญญาณให้นานาชาติเห็นว่าประเทศไทยไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้แล้วและฝ่ายขบวนการผู้ก่อความรุนแรงนั้นกำลังจะได้รับชัยชนะแล้ว และการปักธงชาติมาเลเซียก็เพื่อจะทำลายความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยและมาเลเซีย⁴

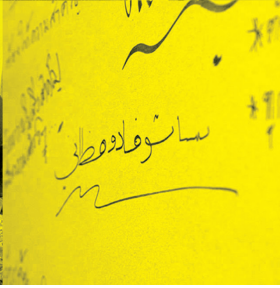
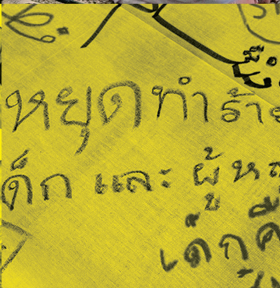
2 “Pentagon II” sets strategies as PM rules out curfew,” The Nation, August 9, 2011

3 “Bitter Cholerm makes mockery of Cabinet reshuffle,” The Nation, July 1, 2013.

4 “Insurgents launch 102 attacks in 1 day,” The Nation September 1, 2012.

การมอบตัว: งานประชาสัมพันธ์ หรือจุดเปลี่ยน ของสถานการณ์

กองทัพภาคที่ 4 พาผู้ต้องหาวบวการแบ่งแยกดินแดน 100 คนมาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนในเดือนกันยายน 2555 แต่ชาวบ้านที่รู้จักคนเหล่านั้นและผู้นำรุ่นเก่าบอกว่าเด็กหนุ่มพวกนี้ไม่ใช่คนรบที่ก่อความรุนแรงแต่อย่างใด อย่างมากก็เป็นแค่แนวร่วมที่แสดงความเห็นอกเห็นใจบวการเท่านั้นแต่บังเอิญว่าไปมีชื่ออยู่บัญชีดำของทางการแต่ก็ยอมมาปรากฏตัวต่อสื่อมวลชนเพื่อเอาใจกองทัพกับข้อแลกเปลี่ยนด้วยการลบชื่อพวกเขาออกบัญชีนั้น มีรายงานที่พ่อแม่ของเด็กเหล่านี้เจ็บใจจากกองทัพเพื่อล้างมลทินให้กับพวกเขาแต่จริงๆ แล้วหลังจากแถลงข่าวแล้วก็ไม่มีการดำเนินทางกฎหมายอะไรทั้งสิ้น ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้ก็มีการพูดกันว่าคนเหล่านี้หลายคนโดนหมายจับ แต่รูปแบบนี้ก็ดูเหมือนเป็นเรื่องปกติอย่างเช่นกรณีของ แวอลี คอปเตอร์ เชื่อกันว่าเขาโดนหมายจับถึง 50 ฉบับ แต่เจ้าหน้าที่ทหารนายหนึ่งกล่าวว่า ตำรวจแค่จับเขาโยงกับเหตุการณ์ปล้นปืนเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 หลังจากนั้นก็ขอยืมชื่อของเขาเอาไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื่น ๆ อีกมากมายโดยที่หลายกรณีก็ไม่มีพยานหลักฐานแน่นอนเลย

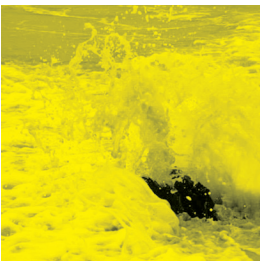
กลุ่มผู้ก่อความรุนแรงดูเหมือนจะไม่สนใจงานประชาสัมพันธ์แบบนี้ของกองทัพ มีเหตุระเบิดคาร์บอมบ์เกิดขึ้นในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2555 เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตไป 6 คนและบาดเจ็บอีกร่วม 30 คนโดยประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนนั้นเป็นเจ้าของหน้าที่ตำรวจ การปฏิบัติการโจมตีเกิดขึ้นในวันศุกร์ซึ่งเป็นวันที่ขบวนการก่อความไม่สงบได้รณรงค์ให้หยุดการทำงานตามหลักศาสนาอิสลาม การโจมตีวันนั้นก็ใช้ยุทธวิธีที่คุ้นเคยกันอยู่แล้วคือ ผู้ก่อความไม่สงบเปิดฉากยิงโจมตีร้านขายทองหลังจากละหมาดเสร็จในวันศุกร์เพื่อล่อให้เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบสถานการณ์ก่อนที่จะจู่โจมระเบิดคาร์บอมบ์⁵

เหตุการณ์ในเดือนกันยายน มีมิติทางการเมืองปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนเมื่อ นายกรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จากพรรคเพื่อไทยและนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายค้านได้นั่งประชุมกันเพื่อพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาภาคใต้แหล่งข่าววงในกล่าวว่าทั้งสองพรรคการเมืองใหญ่ได้หารือกันเรื่องการเจรจาสันติภาพระหว่างรัฐบาลและขบวนการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งนายเฉลิม อยู่บำรุง รองนายกรัฐมนตรีเป็นคนต้นคิดที่นำพรรคการเมืองทั้งสองฝ่ายมาพบกัน หลังจากที่ยังฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านเล่นเกมเกทับกันไปมาอยู่ระยะหนึ่งก่อนหน้านี้

ในเดือนตุลาคม 2555 เกิดเหตุความรุนแรงต่อเนื่องแต่สงบลงบ้างเล็กน้อยในช่วงปลายเดือน ท่ามกลางการถกเถียงที่น่าสนใจเกี่ยวกับปัญหาความมั่นคงในภาคใต้ เมื่อสภาความมั่นคงแห่งชาติมีแนวคิดในการจัดตั้งกองพลทหารราบที่ 15 เพื่อระดมทหารที่เป็นคนพื้นที่ให้เป็นกองกำลังสำหรับรักษาความมั่นคงในภาคใต้โดยเฉพาะ วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองพลนี้ยืนอยู่บนพื้นฐานที่ว่าทหารในพื้นที่จะเข้าถึงชุมชนในท้องถิ่นได้มากกว่าทหารที่มาจากนอกพื้นที่ แต่สมาชิกกลุ่มบีอาร์เอ็นคนหนึ่งคิดว่าทหารไทยกำลังขูดหลุมฝังศพให้ตัวเองมากกว่าเพราะฝ่ายขบวนการถือไฟเหนือกว่า การรับทหารท้องถิ่นนั้นเป็นจุดอ่อนเพราะทหารเหล่านั้นกลายเป็นที่รู้จักของฝ่ายขบวนการเป็นอย่างดี

⁵ "6 die, 50 hurt in Pattani blast," The Nation, Agencies, September 22, 2012

สำหรับการรณรงค์หยุดทำงานวันศุกร์ ถดถอยลงหลังจากผ่านไป 3 สัปดาห์เพราะฝ่ายขบวนการผู้ก่อความไม่สงบมุ่งแต่จะปฏิบัติการเพื่อฉีกหน้าฝ่ายรัฐมากเกินไป โดยไม่สนใจว่าประชาชนในพื้นที่จะตอบรับและชื่นชมกับการรณรงค์หรือไม่ ความคิดเรื่องการหยุดงานวันศุกร์นั้นมาจากแกนนำของกลุ่มบีอาร์เอ็นโดยมุ่งรณรงค์ขอ “ความร่วมมือ” จากประชาชนในท้องถิ่น แต่พอถึงเวลาปฏิบัติเหล่านั้นกรบที่เรียกกันในภาษาท้องถิ่นว่า “จูแวน” กลับเอาปืนไปขู่บรรดาเจ้าของร้านค้าทั้งหลายบังคับให้ร่วมมือหยุดทำงานในวันศุกร์ สำหรับฝ่ายรัฐเองก็มองเกมนี้เป็นแบบเหมารวม เช่น มองว่าบรรดาร้านค้าในพื้นที่พากันปิดเมื่อวันศุกร์ก็มักจะตีความว่านั่นเป็นชัยชนะของพวกจูแวนแล้ว เรื่องนี้สะท้อนความคิดของฝ่ายรัฐว่าผู้มีอำนาจในกรุงเทพฯ จะรู้สึกไม่มั่นคงขึ้นมาทันทีถ้าหากสูญเสียการควบคุมภายในพื้นที่

การสังหารอิหม่ามอับดุลลาเตะ ติ๊ะเดร์ และความรุนแรง

ในเดือนพฤศจิกายน 2555 เกิดความรุนแรงขึ้นในพื้นที่ส่วนหนึ่ง เพราะฝ่ายขบวนการผู้ก่อความไม่สงบต้องการให้เป็นเช่นนั้น แต่อีกส่วนหนึ่งมาจากปฏิกิริยาตอบโต้การสังหารอับดุลลาเตะห์ ติ๊ะเดร์ อิหม่ามหนุ่มผู้มีบารมีในเขตอำเภอยะหา จังหวัดยะลา และการสังหารครูโรงเรียนธรรมวิทยา

อับดุลลาเตะ เป็นประธานคณะกรรมการอิหม่ามอำเภอยะหาและเป็นกรรมการอิสลามจังหวัดยะลา ความจริงมีความพยายามลอบสังหารอับดุลลาเตะห์ครั้งหนึ่งแล้วเมื่อปี 2554 แต่ปรากฏว่าลูกสาวของเขารับเคราะห์แทน หลังจากนั้นทางการส่งชุดคุ้มครองมาดูแลเขาในเขตตำบลปะแต แต่เขาก็ถูกสังหารจนได้ในปี 2555 พวกนักรบจู่โจมเข้าใจว่าเป็นฝีมือของพวกเจ้าหน้าที่นอกแถวหรือหน่วยล่าสังหารที่ต้องการช่วยรัฐกำจัดแนวร่วม จึงได้เปิดปฏิบัติการตอบโต้ขึ้นทันที และปรากฏว่าคนที่กลายเป็นเป้าหมายของการตอบโต้ในคราวนี้กลับกลายเป็นครูและโรงเรียนต่างๆที่บรรดาแกนนำรุ่นเก่าเคยออกนโยบายแล้วว่าไม่ให้มีการโจมตีครูและโรงเรียนมาหลายปีแล้ว ในห้วงระยะเวลา 3 สัปดาห์มีโรงเรียน 4 แห่งโดนโจมตีเป็นเหตุให้ครูเสียชีวิต 3 คนและโรงเรียน 2 แห่งถูกวางเพลิง

นอกจากนี้ยังมีการวางระเบิดรถไฟที่อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ในเดือนพฤศจิกายน 2556 เพื่อเป็นการตอบโต้การสังหารอิหม่ามอับดุลลาเตะห์อีกด้วย ทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงที่โดยสารในโบกี้เดียวกันบนรถไฟขบวนนั้นเสียชีวิต 1 นายบาดเจ็บอีก 16 จากระเบิดที่ซุกซ่อนอยู่ในถังแก๊สขนาด 100 กิโลกรัม แรงระเบิดทำให้เกิดหลุมลึก 1.5 เมตรกว้าง 3 เมตร อีกเหตุการณ์หนึ่งที่น่าจะถือว่าการแก้แค้นให้กับอิหม่ามอับดุลลาเตะห์คือการสังหารผู้อำนวยการหญิง นันทนา แก้วจันทร์ แห่งโรงเรียนบ้านท่ากำท่า อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ด้วยอาวุธปืน เอ็ม 16 การสังหารคราวนี้สร้างความสิ้นสะเทือนไปทั่วทั้งในชุมชนพุทธและมุสลิมในพื้นที่เพราะว่าผู้อำนวยการหญิงรายนี้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง มีการสั่งปิดโรงเรียนไปทั่วทั้งสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเป็นแสดงออกถึงความไม่พอใจต่อเหตุการณ์ดังกล่าว

โรงเรียนรัฐบาลกว่า 300 แห่งในเขต 3 จังหวัดเปิดทำการอีกครั้งในวันที่ 4 ธันวาคม 2555 แต่ปรากฏว่ามีครูคนหนึ่งที่อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ถูกยิงตายในวันแรกที่มีการเปิดเรียน มีรายงานข่าวว่าความจริงแล้วบรรดาครูและพระไม่ต้องกรทำให้มีชุดคุ้มครองมาติดตามรักษาความปลอดภัยให้เพราะรู้สึกว่าจะตกเป็นเป้าหมายมากกว่าอยู่ลำพัง ในวันเดียวกันก็มีครูอีกคนหนึ่งที่อำเภอสุโงห์ปาดิ จังหวัดนราธิวาส ถูกยิงด้านหลังขณะที่กำลังออกจากโรงเรียน แต่เอาชีวิตรอดมาได้

อีกเหตุการณ์หนึ่งกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ 15 คนได้เข้าไปในโรงเรียนแห่งหนึ่งที่อำเภอปานาเระ จังหวัดปัตตานี เมื่อเวลา 01.20 น. ทำการรื้อค้นข้าวของและวางเพลิงก่อนหน้านั้นในช่วงเย็นของวันที่ 3 ธันวาคมเกิดเหตุระเบิดที่ร้านขายซีดีและบ้านพักของนายตำรวจคนหนึ่ง ในอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 2 คน อาคาร 4 หลังได้รับความเสียหาย

เข้าวันที่ 11 ธันวาคม คนร้ายจำนวน 3 คนเชื่อว่าน่าจะเป็นหน่วยล่าสังหารที่สนับสนุนทางการ ใช้อาวุธปืนเอ็ม 16 และ อาทัก 47 ยิงถล่มร้านน้ำชาในอำเภอรณะะ จังหวัดนราธิวาส ที่มีชาวมุสลิมนั่งอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 4 คน รวมทั้งเด็กอายุ 11 เดือนอีก 1 คนและอีก 5 คนได้รับบาดเจ็บ

ต่อมาในวันเดียวกันผู้ก่อความไม่สงบ 5 คนโจมตีโรงเรียนบ้านบาโง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี สังหารครูชาวพุทธ 2 คนในระยะประชิด โดยไม่ได้ทำอันตรายใดๆต่อครูมุสลิมเลย ก่อนที่จะนำรถยนต์ปีกอัมพ์ของครูคนหนึ่งหลบหนีไปด้วย การฆาตกรรมครูสองคนนั้นเกิดขึ้นในวันเดียวกันกับที่โรงเรียน 378 แห่งเพิ่งเปิดทำการเป็นวันแรกหลังจากหยุดการเรียนการสอนมาช่วงหนึ่งและเปิดทำการอีกครั้งเมื่อทางการให้การรับประกันความปลอดภัย⁶

ในเดือนมกราคม 2556 มีข่าวพาดหัวใหญ่ว่า เอลิม อยู่บารุง รองนายกรัฐมนตรี เดินทางไปรำสุราจนเมามายอยู่ที่ประเทศมาเลเซียถึง 3 วัน มีรายงานว่าเอลิม อยู่บารุง ต้องการจะพบกับผู้นำรุ่นเก่าของขบวนการแบ่งแยกดินแดนแต่ก็ไม่ได้พบ เพราะพวกนี้พากันออกจากกัวลาลัมเปอร์เสียก่อนที่เอลิมจะไปถึงเนื่องจากไม่ต้องการจะพบปะกัน ปรากฏมีภาพวิดีโอออกมาเผยแพร่เห็นเขากำลังอยู่ในอาคารเมามายซึ่ง เอลิม อยู่บารุง ยอมรับในเวลาต่อมามาว่า เขาไปดื่มไวน์กับเพื่อนเก่าถึง 8 ขวดแต่ก็ไม่ได้ดื่มในเวลาทำงาน

6 "Baby among five killed in teashop shooting." The Nation, December 11, 2012.

ทั้งยังโจมตีคนที่เอาเทปนี้มาเผยแพร่ว่าละเมิดความเป็นส่วนตัว⁷ โชคร้ายคือเหตุการณ์ทำนองนี้ไม่ได้ช่วยหนุนเสริมความมั่นใจของผู้ปกครองประเทศ ในอันที่จะเข้าถึงขบวนการแบ่งแยกดินแดนแต่อย่างใด อีกทั้งเฉลิม อยู่บำรุง ก็ไม่ได้แสดงออกว่าได้มีความพยายามจะทำอะไรมากไปกว่าการทำเรื่องฉาวโฉ่เท่านั้น

ความรุนแรงไม่ได้ลดน้อยถอยลงเลย ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2556 แม้แหล่งข่าวหลายคนจะไม่เชื่อว่าเหตุการณ์เหล่านี้เชื่อมโยงโดยตรงกับสถานการณ์ในภาคใต้ก็ตาม ชาวนา 2 คนจากสิงห์บุรีที่ไปทำนาในปัตตานีตามโครงการของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ถูกฆ่าตายและอีก 10 คนได้รับบาดเจ็บจากเหตุโจมตีด้วยอาวุธปืน ในเดือนเดียวกันพ่อค้ารับซื้อผลไม้ชาวพุทธ 4 คนถูกยิงเสียชีวิตที่อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา มีรายงานว่ามือปืนในชุดสีดำ 7 คนบุกเข้าไปสังหารพวกเขาในขณะที่กำลังรับประทานอาหารเช้าในบริเวณที่พัก พวกเขาชวนาจากสิงห์บุรีถูกจับมัดมือไพล่หลังและโดนจ่อยิงในระยะเผาขน คนในพื้นที่ไม่เชื่อว่าเป็นฝีมือของพวกขบวนการแบ่งแยกดินแดน แต่น่าจะเป็นพวกมีอิทธิพลในท้องถิ่นที่ต้องการปกป้องผลประโยชน์มากกว่า คล้าย ๆ กับกรณีการสังหารพ่อค้ารับซื้อผลไม้อีกที่บ้านก็ไม่เชื่อว่าขบวนการแบ่งแยกดินแดนเพราะพ่อค้าเหล่านี้คุ้นเคยกับคนแถบนั้นเป็นอย่างดี ทั้งยังน่าจะเป็นที่รู้จักมักจี่กับแนวร่วมในพื้นที่ด้วยซ้ำไป พวกเขาเข้ามารับซื้อผลไม้เป็นเวลาถึง 15 ปีแล้ว การฆาตกรรมคราวนี้น่าจะเกิดจากการขัดผลประโยชน์กับพวกพ่อค้าผลไม้ในท้องถิ่นนั้นมากกว่า⁸

เช้าวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2556 ระเบิดคาร์บอมที่อำเภอรามัน จังหวัดยะลาสังหารทหารจากหน่วยเฉพาะกิจที่ 12 ไป 5 นายบาดเจ็บอีก 1 คนขณะนั่งรถบรรทุก 6 ล้อเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองคนงานที่บ้านอุปอ ตำบลวังพญา ระหว่างทางบนถนนสายวังพญา-ท่าทอง รถบรรทุกทหารคันดังกล่าวถูกขวางโดยรถยนต์บี๊กอ์ที่ใส่ระเบิดมาประมาณ 50 กิโลกรัม แรงระเบิดทำให้รถบรรทุกพลิกคว่ำ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ 6 คนบนรถยนต์บี๊กอ์อีกคันหนึ่งสาดกระสุนเข้าใส่ทหารสังหารชุดดังกล่าวก่อนจะนำอาวุธประจำกายของทหารเหล่านั้นหลบหนีไป⁹

7 "Chaleem drunk in Malaysia," Bangkok Post, January 11, 2013.

8 "3 killed, 10 hurt in Pattani attacks," Bangkok Post, February 2, 2013.

9 "Five soldiers killed in Yala car bomb," Bangkok Post, February 10, 2013.

การปฏิบัติการที่บาเจาะ

ตอนเย็นของวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2556 สมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบประมาณ 50 คนรวมตัวกันที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งในอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส เพื่อวางแผนโจมตีฐานนาวิกโยธินแห่งหนึ่ง มะรอโซ จันทราวดี นักรบขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่มีหมายจับหลายคดีติดตัวทำหน้าที่เป็นหัวหน้าชุดปฏิบัติการในครั้งนี้ สิ่งที่พวกเขาไม่เคยรู้มาก่อนเลยคือพวกนาวิกโยธินได้เตรียมรับมือและป้องกันอยู่รอบ ๆ ฐานปฏิบัติการ

หนึ่งสัปดาห์ก่อนที่จะมีการวางแผนปฏิบัติการครั้งนี้ นาวิกโยธินเจอบันทึกเล็กๆ ที่ค้นได้จากตัวของผู้ก่อความไม่สงบที่ถูกยิงเสียชีวิตคนหนึ่ง ในบันทึกชิ้นนั้นมีแผนที่และแผนการโจมตี แต่ไม่ได้ระบุวันเวลาที่แน่นอน ทว่านาวิกโยธินก็มีสายข่าวของตัวเองอยู่ในพื้นที่เมื่อทั้ง 50 คนมารวมตัวกันที่หมู่บ้านสายข่าวก็รู้ทันทีว่าเขาจำเป็นต้องรายงานอะไรให้กับทางการทราบ หลังเที่ยงคืนพวกเขาเปิดปฏิบัติการนั้นก็เป็นเวลาที่เหลือนาวิกโยธินเตรียมพร้อมเอาไว้แล้ว ฝ่ายขบวนการแบ่งแยกดินแดนล่าถอยไปหลังจากปฏิบัติการโจมตีด้วยอาวุธทั้งปืนและระเบิดประสบความสำเร็จล้มเหลว ทำให้ผู้ก่อการความไม่สงบเสียชีวิต 16 คน¹⁰

¹⁰ เหตุการณ์นี้ปรากฏเป็นข่าวอย่างกว้างขวางในสื่อท้องถิ่นและในคอนเสิร์ตวันนั้นบิดตานีฟอร์มได้ออกไปพบปะกับครอบครัวของพวกเขาซึ่งอยู่ในอำเภอบาเจาะทั้งหมด

ขบวนการแบ่งแยกดินแดนโจมตีฐานทหารไม่บ่อยนัก ส่วนใหญ่การปฏิบัติการจะเป็นในรูปของการชุมนุมโจมตีหน่วยลาดตระเวน หรือไม่ก็เป็นการลอบสังหารบุคคลที่เชื่อกันว่าเป็นสายข่าวให้กับทางการ การโจมตีพร้อม ๆ กันหลายจุดที่มีการประสานงานกันเป็นอย่างดีก็เคยเกิดขึ้นมาแล้ว แต่นั่นส่วนใหญ่ก็เป็นการโจมตีหน่วยทหารในท้องถิ่น แต่การที่ผู้ปฏิบัติการของขบวนการจำนวนมากเข้าโจมตีฐานนาวิกโยธินแบบนี้ไม่ค่อยเกิดบ่อยนัก เหตุผลอาจจะเป็นเพราะว่าการปฏิบัติการแบบนี้ต้องใช้เวลาวางแผนนานและจำเป็นต้องระดมสรรพกำลังจากหลายที่มารวมกัน¹¹

ในขณะที่ทางการประกาศชัยชนะเหนือการปฏิบัติการครั้งนี้ แต่เหตุการณ์นี้ก็สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการแบ่งแยกดินแดนและชาวบ้านได้เป็นอย่างดี มะรอโซ และคนอื่น ๆ ในกลุ่มนี้ถูกหมายจับกันคนละหลายฉบับ แต่พวกเขาก็ยังสามารถเคลื่อนไหวหรือแม้แต่ปฏิบัติการได้อย่างค่อนข้างเสรีในพื้นที่ วิดีโอภาพงานศพของทั้ง 16 คน ปรากฏชัดว่าชาวบ้านในพื้นที่ปฏิบัติต่อพวกเขาเป็นวีรบุรุษนักร้อง ชัดแย้งกับด้อยแคลงของทางการที่ว่าพวกเขาเป็นผู้ก่อความไม่สงบที่น่ากลัวอย่างสิ้นเชิง¹²

11 เอกรินทร์ ต่วนศิริ, "มะรอโซ จันทราวดี: จากเหยื่อสู่ แกนนำ RKK เผยแพร่ Patani Forum (www.pataniforum.com) 15 กุมภาพันธ์ 2556 See also: Pathan, Don, "In death, another side to insurgent Mahrosu is revealed," The Nation, February 15, 2013.

12 เที่ยงอ้าง

ภาคที่ ๒

Section II:

กระบวนการ สันติภาพ

The Peace Process

กระบวนการ สันติภาพ

หลังจากที่ได้เตรียมการอย่างเร่งรีบ รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้ประกาศเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 ที่จะเข้าสู่กระบวนการเจรจาสันติภาพกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย พลโท ภราดร พัฒนถาบุตร เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติจะเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนฝ่ายไทย หนึ่งในคณะทำงานคือ พันตำรวจโท ทวี สอดส่อง เลขาธิการ ศอ.บต. ทั้งสองเป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความใกล้ชิดกับพรรคเพื่อไทยซึ่งเป็นพรรครัฐบาล โดยรัฐบาลมาเลเซียทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกโดย มีดาโต๊ะ อาเหม็ด แซมซามิน ฮาซิม เป็นผู้แทน ฮัสซัน ตอยิบ เป็นผู้ประสานงานฝ่ายปียาร์เอ็น โคออดิเนท เป็นคู่เจรจากับฝ่ายไทยแต่แหล่งข่าววงในกล่าวว่า ฮัสซัน ดูจะไม่ต้องการตำแหน่งนี้เท่าไรนัก

ในรอบหลายปีที่ผ่านมานับแต่ความรุนแรงในรอบนี้เริ่มต้นขึ้นมีกลุ่มที่ได้ชื่อว่าเป็นขบวนการแบ่งแยกดินแดนปรากฏตัวขึ้นมาเพื่อแสวงหาตัวกลางในการเจรจาสันติภาพกับรัฐบาลไทย แต่ละกลุ่มล้วนแล้วแต่อ้างว่ามีความสามารถในการบังคับบัญชาหรือมีอิทธิพลเหนือพวกนักรบญเวต์ด้วยกันทั้งนั้น แต่ที่ผ่านมายังไม่มีกลุ่มใดไปไกลกว่าการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการกับรัฐบาลเลยสักกลุ่มเดียว กลุ่มปียาร์เอ็น โคออดิเนทนั้นเป็นกลุ่มที่ไม่เคยเข้าหาทางการไทยมาก่อน ดังนั้นเมื่อรัฐบาลไทยประกาศว่าจะมีการเจรจาสันติภาพกับกลุ่มนี้จึงสร้างความตื่นเต้นให้กับหลายกลุ่มรวมทั้งประชาสังคมในท้องถิ่น สาธารณชนทั่วไปและชุมชนนานาชาติ

อย่างไรก็ตามหลายกลุ่มในพื้นที่อย่างเช่น กลุ่มนักศึกษาเยาวชนและสภาอุลามาฟาตอณี ไม่ได้ตื่นเต้นกับแผนการนี้ด้วยพวกเขาพยายามจะอยู่ห่างๆกระบวนการนี้เข้าไว้ก็ทั้งยังตั้งคำถามกับความชอบธรรมของผู้แทนปียาร์เอ็นอย่างฮัสซัน ตอยิบอีกด้วย พวกเขาตั้งคำถามว่าฮัสซัน ตอยิบ มีอิทธิพลเหนือพวกนักรบญเวต์จริง ๆ หรือไม่ และแผนการนี้แท้จริงแล้วเป็นความต้องการของคนในกรุงเทพฯ และกัวลาลัมเปอร์ มากกว่าจะเป็นความต้องการของคนในปีตานี

จากการค้นคว้าของปาตานี ฟอรัม พบว่า สภาปกครองของปีอาร์เอ็นหรือที่รู้จักกันในนามพรรค ดีพีพี (Dewan Penilian Party- DPP) ไม่ได้มีบทบาทอะไรเลยกับการริเริ่มเจรจาสันติภาพในคราวนี้ ดูเหมือนว่าการประกาศแผนสันติภาพในคราวนี้จะสร้างความประหลาดใจให้พวกเขามาก พอๆกับหลายหน่วยงานของรัฐบาล อาทิ กองทัพ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศก็ประหลาดใจเช่นกัน จากการสัมภาษณ์ผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่ลี้ภัยจำนวนหนึ่ง เจ้าหน้าที่ของไทย มาเลเซีย และแหล่งข่าวในปีอาร์เอ็นเองพูดตรงกันว่า ฮัสซัน ตอยิบ ไม่ได้มีอิทธิพลใดๆต่อสภาปกครองดีพีพีเลยยังอิทธิพลเหนือพวกนักรบในพื้นที่ก็น้อยมาก

แหล่งข่าวในรัฐบาลไทยและมาเลเซียยอมรับว่า พวกเขาู้ก่อนหน้านั้นด้วยซ้ำไปว่า ยัสซัน ตอฮิบ ไม่ได้มีอิทธิพลอะไรเลย ไม่ว่าในสภาพครองหรือต่อพวกนักรบในพื้นที่ แต่ทำไมรัฐบาลทั้งในกรุงเทพฯและกัวลาลัมเปอร์ถึงได้ยอมรับให้เขามานั่งโต๊ะเจรจาหรือดำเนินแผนการสันติภาพนี้ทั้งๆที่รู้อยู่แก่ใจว่ามันจะไม่ได้ผลอะไร

แหล่งข่าวในไทยและมาเลเซียกล่าวว่า เหตุผลที่เป็นไปได้อย่างหนึ่งที่มีการดำเนินแผนการสันติภาพนี้เพราะนายกรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อยากจะลบประวัติให้กับพี่ชายคืออดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร ที่เคยสร้างปัญหาให้กับภาคใต้ ข้อกล่าวหานี้เป็นหนึ่งในหลายข้อกล่าวหาที่คณะรัฐประหารใช้อ้างเพื่อให้ทักษิณ ชินวัตร ลงจากตำแหน่ง (ข้อกล่าวหาอื่นๆ คือ ไม่จงรักภักดีและทุจริต)¹³ ตอนนี้อย่างลักษณ์และทักษิณคงหวังที่จะแสดงให้เห็นว่าพวกเขาได้เป็นผู้ยื่นมือตรีให้กับขบวนการยุติธรรมและหวังว่าบิอาร์เอ็นเคจจะรับมือตรีนั้นไว้ แต่ก็เป็นเรื่องที่ได้รับการบันทึกเอาไว้แล้วว่า ผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนหลายคนไม่ได้เข้าร่วม

บางทีรัฐบาลมาเลเซียคงจะคิดหวังอย่างเดียวกับรัฐบาลในกรุงเทพฯว่ากระบวนการสันติภาพนี้คงจะเป็นที่ต้องตาต้องใจบรรดาผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนทั้งหลาย ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาทางมาเลเซียก็เห็นว่าจังหวัดชายแดนภาคของไทยเป็นหลังบ้านเสมอมาความริเริ่มที่จะนำมาซึ่งสันติภาพคงจะช่วยคลายกังวลให้มาเลเซียได้ในหลายกรณีทางการไทยก็เข้าใจถึงความไม่สบายใจของมาเลเซียอยู่ไม่น้อย แม้ว่าก็ยังมีความไม่ไว้วางใจระหว่างกันอยู่บ้างก็ตาม บรรดาผู้กำหนดนโยบายของทางการไทยเห็นว่าจะต้องรวมมาเลเซียเข้ามาในแผนการแก้ปัญหาด้วยเสมอ คำถามสำคัญคือทางการไทยจะยอมให้มาเลเซียเกี่ยวข้องด้วยมากน้อยเพียงใด ในการพูดคุยนั้นมีการกล่าวถึงฐานะหลายอย่าง เช่น ผู้อำนวยการความสวดก ผู้ไกล่เกลี่ยนายหน้าหรือตัวแทน แต่สุดท้ายก็ยังไม่ชัดเจนอยู่ดีว่าจริงๆแล้วทางการไทยให้อำนาจมาเลเซียในการอำนวยความสะดวกไว้มากน้อยแค่ไหน

13 สภาผู้แทนผ่านกฎหมายนิรโทษกรรมให้ทักษิณ ชินวัตร เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2556 เพื่อล้างผิดให้กับเขาในทุกเรื่อง การผ่านกฎหมายนี้สร้างความไม่พอใจให้กับสาธารณชนทั่วไปจนเกิดการประท้วงครั้งใหญ่จนในที่สุดวุฒิสภาก็ไม่ยอมผ่านร่างกฎหมายนี้ให้

เจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาลมาเลเซียกล่าวว่า กลุ่มแบ่งแยกดินแดนไม่ได้ให้การรับรองแผนการสันติภาพที่มาเลเซียให้การสนับสนุนสักเท่าใด เนื่องจากว่ารัฐบาลยิ่งลักษณ์ไม่ได้ให้ความคุ้มครองทางกฎหมายใดๆแก่พวกเขาเลยซึ่งบรรดาผู้นำรุ่นเก่าและแหล่งข่าวในบีอาร์เอ็นก็เห็นว่าเป็นเรื่องที่ชวนสงสัยกันมาตลอด ประการแรก สภาปกครองตีพีพีไม่คิดว่ารัฐบาลยิ่งลักษณ์จะจริงจังกับเรื่องแผนสันติภาพนี้สัก เพราะเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐเองก็ไม่ได้มีความเป็นเอกภาพกันนักในเรื่องนี้ และยังไม่ว่าจะบังคับใช้แผนนี้กันอย่างไร ประการที่สอง บีอาร์เอ็นต้องการที่จะตั้งฝ่ายการเมืองของตัวเองให้เข้มแข็งพอที่ฝ่ายไทยและนานาชาติ จะให้การยอมรับก่อนที่จะมานั่งเจรจาสันติภาพ ถ้าได้สถานะเช่นนั้นก็มั่นใจได้ว่าจะไม่ถูกส่งตัวกลับมาประเทศไทยง่าย ๆ

ความกลัวว่าจะโดนส่งกลับเกิดมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2530 เมื่อทางการมาเลเซียส่งผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่ลี้ภัยกลุ่มหนึ่งกลับประเทศไทย เพราะเหตุนี้ทั้งบีอาร์เอ็นและบรรดาผู้นำที่ลี้ภัยอื่นๆไม่เคยเห็นว่ามีมาเลเซียจะเป็นตัวกลางที่ซื่อสัตย์ ด้วยเหตุผลคล้ายๆกันพวกเขาถึงศูนย์สันติภาพในองค์การความร่วมมืออิสลาม (Organization of Islamic Cooperation — OIC) นับแต่องค์การนี้ให้ฐานะผู้สังเกตการณ์แก่ประเทศไทยในปี 2541 เพราะนั่นเท่ากับว่าเป็นการยอมรับสิ่งที่ทางการไทยปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อยมลายูปาตานี

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีเหตุแห่งความสงสัยในหมู่ผู้นำแบ่งแยกดินแดน เจ้าหน้าที่ทหารและหน่วยงานราชการอื่นๆเพียงใด แผนการสันติภาพนี้ก็ยังคงดำเนินต่อไปได้ ทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายมาเลเซียต่างก็ออกรับอย่างกล้าหาญ สาธารณชนก็ติดตามเรื่องนี้กันอย่างใกล้ชิด แต่สถานการณ์ในพื้นที่ก็ยังไม่มียะไรเปลี่ยนแปลง การต่อสู้ก็ยังไม่มียะไรแตกต่างไปจากเดิม โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐอธิบายว่าพวกที่ก่อความรุนแรงอยู่นั้นเป็นพวกทำลายสันติภาพ ซึ่งจะไปว่าพวกเขาอย่างนั้นได้หรือในเมื่อพวกเขาไม่ได้มีส่วนร่วมอะไรเลยตั้งแต่แรก ดูเหมือนฝ่ายข่าวกรองและฝ่ายความมั่นคงของไทยจะมีนโยบาย 2 นโยบายแยกขาดจากกันฝ่ายหนึ่งช่วยทักษิณและอีกฝ่ายหนึ่งช่วยชายแดนภาคใต้ของไทย แต่พวกเขาก็คงจะรู้ความจริงในเร็ววันนี้ว่าทั้งสองอย่างนั้นจะทำไปด้วยกันไม่ได้

เริ่มต้นปิดตั้งแต่ก้าวแรก

เดือนเมษายน 2556 เป็นเดือนแห่งความอึดอัดสำหรับรัฐบาลไทยและคณะเจรจาที่นำโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ พวกเขาคาดหวังว่าความรุนแรงจะลดลงแต่ตรงกันข้ามกลับมีการปฏิบัติการที่ป่าเถื่อนมาทำลายความชอบธรรมของการเจรจาสันติภาพ เหตุการณ์แรกคือการสังหารอิศรา ทองอวัช รองผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา เป็นเหตุการณ์สะเทือนขวัญไปทั่วประเทศ ต่อมาก็คือเป็นการจับตัวประกันและสังหารนาวิกโยธินที่เป็นมุสลิม เหตุการณ์นี้ทำให้รู้ว่าบรรดาผู้ก่อความไม่สงบนั้นมีเครือข่ายอยู่เต็มพื้นที่ภาคใต้ซึ่งเหยื่อคือทหารนาวิกโยธินในค่ายที่อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาสที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบเคยเดินเข้าไปติดกับดักมาแล้วตั้งที่เป็นข่าวและได้กล่าวมาข้างต้น

หลังจากเหตุการณ์ในคราวนั้นกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบได้ก่อเหตุถึง 35 ครั้งทั่วจังหวัดปัตตานี มีการติดป้ายโจมตีการเจรจาสันติภาพและกล่าวหากระบวนการนี้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่ เหตุการณ์เหล่านี้ไม่ได้สร้างความเสียหายทางกายภาพในพื้นที่มากนักแต่กลายเป็นแรงกดดันให้เจ้าหน้าที่ของทางการไทยต้องหาคำอธิบายว่าทำไมความรุนแรงจึงยังคงมีอยู่ทุก ๆ ที่ที่มีการเจรจาสันติภาพ

กระบวนการสันติภาพในตัวของมันเองก็กลายเป็นลูกผีลูกคนเมื่อฮัสซัน ตอยิบปรากฏตัวในยูทูบเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2556 โดยตั้งข้อเรียกร้องต่อรัฐบาล 5 ข้อ กล่าวคือหนึ่งเรียกร้องให้มีการปล่อยตัวผู้ก่อความไม่สงบที่ต้องขังอยู่ สองให้ยกเลิกข้อกล่าวหาและหมายจับ สามให้กลุ่มอาเซียน โอไอซี และองค์กรเอกชนนานาชาติเข้าร่วมกระบวนการสันติภาพ สี่ให้ทางการไทยให้การยอมรับว่าปีอาร์เอ็นเป็นองค์กรที่มีความชอบธรรมเพื่อนั่งเจรจาอย่างเท่าเทียมกับรัฐบาลไทย ประการสุดท้ายให้ยกฐานะของมาเลเชียจากผู้อำนวยความสะดวกเป็นผู้ไกล่เกลี่ยในการเจรจาสันติภาพ

แหล่งข่าวในปีอาร์เอ็นเปิดเผยว่า พวกเขาไม่ได้หวังว่ารัฐบาลไทยจะให้ทุกอย่างที่ต้องการ แต่ที่ฮัสซัน ตอยิบ ออกมาเรียกร้องเช่นนั้นเพื่อที่จะดูปฏิริยาของฝ่ายไทย

ถ้าหากข้อเรียกร้องดังกล่าวเป็นตัวทำลายกระบวนการสันติภาพก็ปล่อยให้มันเป็นไปเช่นนั้น เพราะอย่างไรเสียฝ่ายไทยก็ยอมรับตั้งแต่ต้นอยู่แล้วหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งข้อเรียกร้อง ทั้ง 5 ข้อนั้น สร้างขึ้นมาเพื่อทำให้สาธารณชนไขว้เขว เสริมภาพพจน์บีอาร์เอ็นและทำให้รู้ว่าการไทยจริงจังกับเรื่องนี้แค่ไหน

อย่างที่กล่าวมาข้างต้น บีอาร์เอ็นไม่ได้ไวใจมาเลเซีย แต่การยกระดับให้มาเลเซีย เป็นผู้ไกล่เกลี่ยในแผนสันติภาพก็เพื่อรักษาหน้ามาเลเซียในกรณีที่เกิดอะไรขึ้นบรรดา ผู้นำการแบ่งแยกดินแดนอาศัยอยู่ในมาเลเซียจะได้ไม่มีปัญหาและยังไม่นับพวกแรงงาน เชื้อสายมลายูจากชายแดนใต้ของไทยอีกเป็นจำนวนมาก บีอาร์เอ็นจำต้องจําแนกเมื่อทางการ มาเลเซียทำรายงาน 38 หน้าเพื่อสาธยายข้อเรียกร้องทั้ง 5 ข้อนั้น รายงานนั้นถูกส่ง มาทางการไทย เปิดเผยต่อสาธารณชนและให้นักวิชาการเอาไปวิเคราะห์ สันชั้น ตอียบ ปิดปากเงียบส่วนหนึ่งคงกลัวว่าถ้าเปิดเผยความจริงออกมาเขาคงจะมีปัญหาที่รัฐบาล มาเลเซีย

ในเดือนพฤษภาคม 2556 ไม่นานหลังจากที่ฮัสซัน ตอียบได้ยื่นข้อเรียกร้องออกมา มีข่าวว่าทักษิณ ชินวัตรเดินทางไปกัวลาลัมเปอร์เพื่อออกบู๊แผนสันติภาพ แหล่งข่าว ในขบวนการแบ่งแยกดินแดนเปิดเผยว่าทักษิณประสบความสำเร็จเมื่อทางมาเลเซียให้การ รับรองว่าแผนสันติภาพนี้จะเดินหน้าต่อไป ด้วยความหวังว่ามันจะให้ผลบางอย่างรวมถึง ทำให้กลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งผู้นำที่แท้จริงของบีอาร์เอ็นเข้ามาสู่โต๊ะเจรจามากขึ้น ทักษิณ ชินวัตร ได้ขอร้องให้ผู้นำในกัวลาลัมเปอร์กดดันให้ฮัสซัน ตอียบอยู่ในการเจรจาต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม ทางการไทยปฏิเสธเช่นเคยว่าทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้เดินทางไปมาเลเซียเพื่อพบกับผู้นำ ขบวนการแบ่งแยกดินแดน¹⁴

เมื่อรู้ว่าแผนสันติภาพอยู่ในสภาพที่ไม่มั่นคงนัก ทางการไทยต้องการรูปธรรม บางอย่างเพื่อบอกกับสาธารณชนว่าเดินมาถูกทางแล้ว ทางการไทยต้องการให้ฮัสซันบอกกับ ผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ให้สงบบ้าง ซึ่งฮัสซันก็ได้ทำอย่างที่ได้รับการร้องขอแต่ไม่นาน ฝ่ายไทยก็รู้ว่าเขาไม่ได้มีอิทธิพลอะไรต่อพวกผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่เลย ถึงอย่างนั้นทางการไทย ก็ไม่มีความกล้าหาญเพียงพอที่จะบอกความจริงต่อสาธารณชน เฝ้าแต่เพียรพูดว่าคุยถูกคนแล้ว พวกที่ก่อความรุนแรงเป็นพวกไม่ต้องการสันติภาพ

14 "Government denies rumors of Thaksin meeting with BRN," Bangkok Post, May 5, 2013.

การสังหารเป้าหมาย และกระบวนการสันติภาพ

แม้ว่าพลโทราตรา พัฒนดาบุตร เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติและ นายทวี สอดส่อง เลขาธิการ คอ.บต. จะมีพื้นฐานทางทหารและตำรวจอีกทั้งมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับทักษิณ ชินวัตร แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพวกเขาจะสามารถลดหรือยุติการสังหารเป้าหมายที่เป็นผู้ต้องหากการแบ่งแยกดินแดนแต่อย่างใด ประเทศไทยไม่ได้มีนโยบายสังหารเช่นนั้น แต่ก็เป็นที่เข้าใจกันว่า การปฏิบัติการณ์ดำเนินการโดยกลุ่มเจ้าหน้าที่ความมั่นคงบางส่วนที่ต้องการสังหารผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้ร่วมขบวนการ ที่เคยต้องโทษจำคุกแต่ถูกศาลปล่อยตัวออกมา ไม่จำเป็นต้องพูดว่าการปฏิบัติการณ์เช่นนี้ทำลายความน่าเชื่อถือของแผนสันติภาพเพียงใด

ในวันที่ 1 สิงหาคม 2556 เอ็นจีโอกลุ่มหนึ่งนำโดยอดีตผู้ต้องขังคนหนึ่งได้ประท้วงหน้าสถานกงสุลมาเลเซียในจังหวัดสงขลาเรียกร้องให้มาเลเซียในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการเจรจาสันติภาพให้ทางยุติการสังหารผู้ต้องสงสัย โดยมีธรรมรัตน์ อาลีลาเตะ เลขาธิการเครือข่ายผดุงธรรมเพื่อสันติภาพ ซึ่งเป็นอดีตผู้ต้องขังและเป็นผู้ที่จัดตั้งกลุ่มเอ็นจีโอขึ้นมาเพื่อรณรงค์ประเด็นดังกล่าวเพื่อบอกกับผู้สื่อข่าวว่า พวกเขาได้ยื่นข้อเรียกร้องแบบเดียวกับกงสุลมาเลเซียต่อทางการไทยแต่ไม่ได้รับความสนใจ สำนักข่าวเบอร์นามาของมาเลเซียรายงานอ้างคำพูดของอะซียะห์ เจกกาจิก ครูโรงเรียนตาฎีกา¹⁵ ว่าเธอรู้สึกไม่ปลอดภัยเลย “เพื่อนฉันคนหนึ่งต้องได้ 7 เดือนถูกยิงตายและถูกฟันที่ใบหน้า นี่เป็นเหตุผลว่าทำไมเราต้องการให้มาเลเซียช่วย มาเลเซียเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับแผนสันติภาพ ต้องติดตามเรื่องนี้ และให้ความสนใจว่าเกิดอะไรขึ้นที่นี่”¹⁶

15 สุโหมี ดุลละ ประธาน สภพันธ์บัณฑิตศึกษาและเยาวชนปาตานี (PERMAS) ได้อธิบายถึงการต่อรอง/เจรจา ได้เกิดขึ้นภายในหลายประการ โดยฝั่งรัฐไทยได้วางเงื่อนไขประการที่สำคัญก็คือ การพูดคุยต้องอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ทำให้การพูดคุยไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างเต็มที่

16 “Worried about safety, NGOs in Southern Thailand appeal for Malaysia’s assistance,” Bernama via New Straits Times, August 2, 2013.

องค์กรฮิวแมนไรท์วอทช์ ประจำประเทศไทย ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2556 เรียกร้องให้ทางการไทยทำการสอบสวนการฆาตกรรมในภาคใต้ของไทย “ความล้มเหลวของรัฐบาลในการหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษจะทำให้วงจรแห่งการแก้แค้นระหว่างกลุ่มคนที่เชื่อว่าเป็นเจ้าหน้าที่รัฐกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบดำเนินไปไม่จบสิ้น”¹⁷ ความจริงแล้ววิสามัญฆาตกรรมแบบนี้เป็นข้ออ้างที่ดีสำหรับฮัศจรรย์ที่อะจะประณามรัฐบาลไทย ในระหว่างมีการทำสัญญาหยุดยิงช่วงเดือนธันวาคมซึ่งไม่ได้หยุดยิงอะไรเลยและความรุนแรงก็ไม่ได้ลดลง¹⁸

17 Failure to ensure justice in the South fuels reprisals," Human Rights Watch (www.hrw.org), September 9, 2013

18 NSC chief denies ceasefire breached." The Sunday Nation, July 21, 2013.

การเมืองเรื่องรอมฎอน

นักสังเกตการณ์จากภายนอกถูกหลอกให้เชื่อว่า บรรดาอิหม่ามและชาวบ้านในพื้นที่เรียกร้องให้มีการหยุดยั้งในช่วงเดือนรอมฎอนปี 2556 แต่จริงๆ แล้วแนวคิดนี้มาจากทางการไทยโดยความร่วมมือของอิหม่ามบางส่วนที่เข้ากับรัฐได้ดีและทำที่เป็นว่าประชาชนในพื้นที่เรียกร้องให้บีอาร์เอ็นหยุดยิง

เรื่องเริ่มต้นขึ้นเมื่อ ทวี สอดส่อง เลขานุการ ศอ.บต. ได้พบกับผู้นำศาสนาเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2556 เพื่อรับฟังความเห็นเรื่องแผนสันติภาพ การพบปะครั้งนี้เกิดขึ้นเพียงไม่กี่วันก่อนที่จะมีการเจรจาอบที่สามระหว่างผู้แทนไทยกับบีอาร์เอ็น คนที่เป็นคืออิหม่าม อับดุลเราะห์มาน อับดุลสมัด สมาชิกพรรคเพื่อไทย บรรดาผู้นำศาสนาที่มาชุมนุมกันในวันนั้นจึงตกกะโหลกใจตามไปด้วย แหล่งข่าวในบีอาร์เอ็นบอกว่า ความจริงพวกเขาคิดเรื่องหยุดยั้งเดือนรอมฎอนมาตั้งแต่เดือนพฤษภาคมแล้ว อีกทั้งผู้ปฏิบัติการอยู่ในพื้นที่ส่วนหนึ่งก็เห็นดีเห็นงามด้วยเช่นกัน แต่เมื่อทางภาครัฐนำมาเล่นการเมืองแบบนี้พวกเขาก็ตัดสินใจเลิกล้มความคิดนี้ไปเสีย

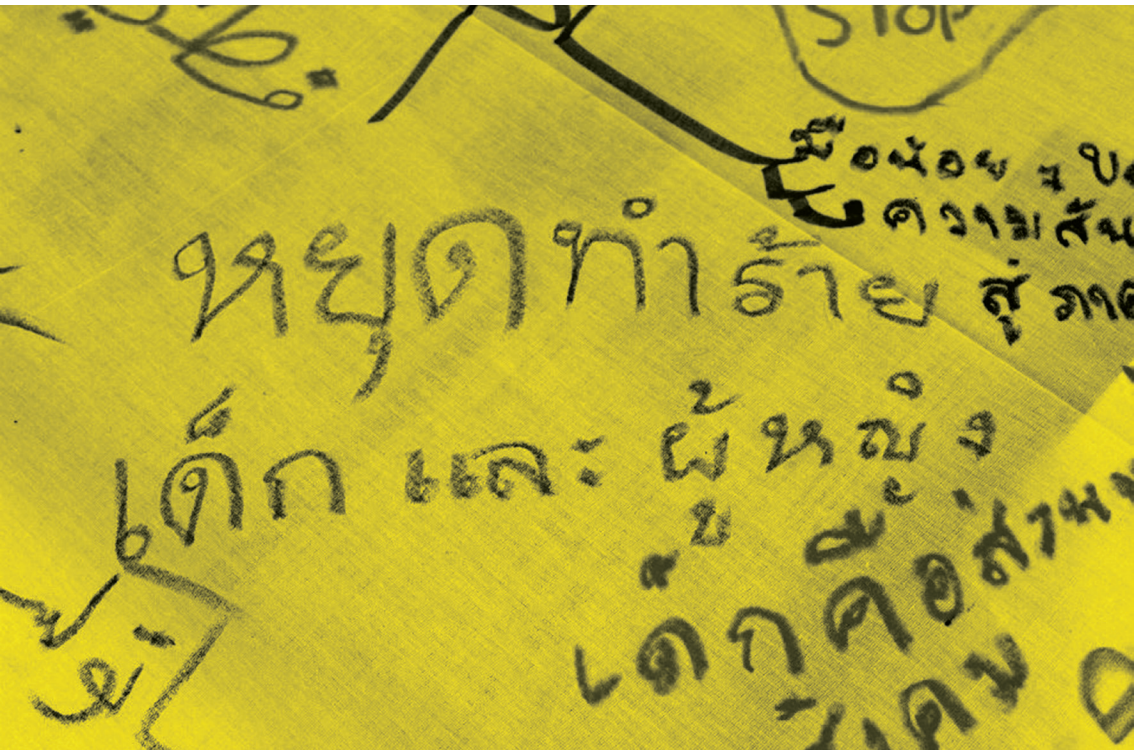

วันกาเดร์ เจะมาน

ราวกับว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยฝีมือผู้ก่อความไม่สงบและการล่าสังหารไม่เพียงพอจะทำให้แผนการสันติภาพนั้นล่มสลายลงได้ กองทัพไทยซึ่งไม่ชอบให้พลเรือนมาวุ่นวายกับการแก้ไขสถานการณ์ในภาคใต้เป็นทุนอยู่แล้วจึงพยายามหาหนทางที่จะล้มแผนนี้ วันกาเดร์ เจะมัน ผู้นำกลุ่มเบอร์ซาตู ซึ่งเป็นองค์กรใหญ่ที่รวมหลายกลุ่มมาอยู่ด้วยกันในอดีตและผู้นำพรรคบีไอพีพี มีปัญหาเกี่ยวกับมาเลเซียมาหลายปีแล้วเรื่องทำที่ของมาเลเซียต่อสถานการณ์ในภาคใต้ของไทย วันกาเดร์ ตอนนี้ได้รับอนุญาตให้กลับมาใช้ชีวิตในประเทศไทยแล้วหลังจากที่ลี้ภัยไป 53 ปี เขาไม่เคยเชื่อเลยว่ามาเลเซียจะเป็นนายหน้าที่ซื่อสัตย์ให้กับแผนสันติภาพนี้ได้ และเห็นว่ามาเลเซียไม่ควรจะยุ่งกับเรื่องนี้ด้วยซ้ำไป

กองทัพไทยรู้อยู่แล้วว่าเขาต้องการกลับมาใช้ชีวิตในเมืองไทยอีก รู้อยู่แล้วว่าเขาเคยกลับมาเงิบ ๆ เมื่อเดือนมกราคม 2556 ตามคำเชิญของรัฐบาล แต่กองทัพก็อนุญาตให้เขามากรุงเทพฯ เพื่อพูดที่สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ในเดือนพฤศจิกายน 2556 คนที่เป็นเจ้าภาพงานนี้คือ รองนายกรัฐมนตรีประจำ พรมนอก แต่เมื่อรู้ว่าวันกาเดร์เคยวิพากษ์แผนสันติภาพ นายตำรวจเก่าอย่างประจักษ์ก็รู้ว่าเขาถูกกองทัพหลอกใช้ เพื่อมาเขย่าแผนสันติภาพ แต่ก็สายเกินไป อย่างมากที่เจ้าภาพอย่างประชาชน พอจะทำได้คือ ขอร้องให้วันกาเดร์ยกเลิกแผนการที่จะพบกับนักการทูตและผู้แทนองค์กรระหว่างประเทศเสีย แต่อย่างไรก็ตามวันกาเดร์ยังได้รับเชิญจากกองทัพไปภาคใต้อีก 2 ครั้งในเดือนธันวาคมเพื่อให้ไปพูดเรื่องแผนสันติภาพ

จุดยืนของวันกาเดร์คือ เขาเชื่อว่าแผนสันติภาพที่ตีเท้านั้นถึงจะส่งผลที่ต้องการได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งถ้ามันเป็นแผนที่ลอกหลวงเสียแล้วคงจะไม่มีคนที่มีความซื่อสัตย์หรือความชอบธรรมมานั่งเจรจาด้วย ในการอภิปรายคราวหนึ่งเขากล่าวโทษรัฐบาลไทยที่ไม่ยอมหาแนวทางใหม่ในการเจรจา กลับมุ่งแต่แสวงหาตัวกลางหรือผู้อำนวยความสะดวกเดิม ๆ อยู่นั่นเอง

ในการอภิปรายที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2556 วันกาเดรีไม่สงวนถ้อยคำของเขาเลย เขาว่าเจ้าหน้าที่ไทยโง่และไม่จริงจังในการแสวงหาสันติภาพในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ไทยมักจะหวังตำแหน่งหน้าที่การงานของตัวเองมากกว่าสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ บรรดาผู้อำนวยความสะดวก หรือ ผู้ไกล่เกลี่ยทั้งหลายก็เป็นนักฉวยโอกาสที่แสวงหาประโยชน์ทางการเมืองและประโยชน์ส่วนตัวเสียมากกว่าแผนสันติภาพที่เริ่มต้นที่มาเลเซียเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของความไม่จริงจัง

“เราจะไปคาดหวังว่าพวกฝรั่งตาน้ำข้าวหรือพวกคาโต๊ะเหล่านั้นมาแก้ปัญหาให้เราได้อย่างไร แนวทางเก่าๆที่ใช้กันมา 20 ปีมันไม่ได้ผล พวกเราเฝ้าพอที่จะมองไม่ออกหรือว่าแกล้งทำเป็นมองไม่ออกหรืออย่างไร” วันกาเดรีกล่าว เขาได้ให้ตัวอย่างคนมาเลเซียที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในแผนสันติภาพหลายแห่ง รวมทั้งองค์กรของตะวันตกอีกหลายองค์กรที่ต้องการเข้ามาไกล่เกลี่ยสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย อย่างไรก็ตามเขายินดีกับแรงสนับสนุนที่มาจากรัฐบาลประเทศตะวันตกหลายแห่งทั้งจากสหรัฐ เยอรมนีและสวีเดน และเสริมว่ากรมมีส่วนร่วมของรัฐบาลเหล่านี้จะสร้างความชอบธรรมให้กับการเจรจาสันติภาพได้¹⁹

19 Pathan, Don, "Insurgents know that Bangkok isn't serious about peace: Wan Kadir," The Nation, December 26, 2013; โปรดดูภาคที่สามว่าด้วยบทบาทของประเทศตะวันตกในแผนสันติภาพ.

ใหญ่กว่าใช้ว่าดีกว่า

แทนที่จะหยุดทบทวนเนื้อหาแนวทางใหม่ ทางกรมไทยกลับเดินหน้าแผนสันติภาพ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ ด้วยกลัวว่าจะเสียหน้า แต่เนื่องจากความรุนแรงยังคงดำเนินอยู่ต่อไป ทางกรมทั้งในกรุงเทพฯ และกัวลาลัมเปอร์จึงไม่มีผลงานอะไรออกมาแสดงว่าแผนสันติภาพนั้นได้ผล ดังนั้นเพื่อให้แผนการยังคงดำเนินอยู่ต่อไป ทางกรมไทยตัดสินใจเชิญกลุ่มอื่น ๆ เข้าร่วมกระบวนการสันติภาพนี้ด้วย กัสตูรี มาโกตา ผู้นำกลุ่มพูโลที่ไปลี้ภัยอยู่สวีเดน หลายปีได้รับเชิญให้เข้าร่วมด้วย พูโลนั้นเคยเขาร่วมพูดคุยกับสภาความมั่นคงแห่งชาติ โดยผ่านตัวกลางจากเจนีวาในช่วงปี 2548-2554 แต่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ตัดสินใจยกเลิกกระบวนการสันติภาพที่รู้จักกันในนามของกระบวนการเจนีวานั้นทิ้งไปเสียและมอบฉันทานุมัติให้มาเลเซียไปดำเนินการอย่างที่ทำราบกันดี นอกจากนี้พูโลอีกปีกหนึ่งภายใต้การนำของแซมซูดิน ฆ่าน ตกลงที่จะเข้าร่วมกระบวนการนี้ด้วย แม้ว่าตอนแรกเขาจะไม่ให้ความสนใจสักเท่าใด แต่ก็เปลี่ยนใจในเวลาต่อมา พูโลกลุ่มที่สามภายใต้การนำของนอร์ อับดุลเลาะห์มาน ผู้ซึ่งอ้างตัวว่าเป็นประธานพูโลก็จะเข้าร่วมกระบวนการสันติภาพนี้ด้วยเช่นกัน มีรายงานว่ากลุ่มพิโอพีของวันกาเดร์ เจะมัน ได้รับเชิญให้เข้าร่วมด้วย แต่เขาปฏิเสธรายงานข่าวดังกล่าว

ยุทธศาสตร์อันหนึ่งที่ทางกรมไทย ใช้คือบุคคลพยายามทำให้กระบวนการสันติภาพนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบุคคลที่มีชื่อเสียงและได้รับการเคารพนับถือมาอย่างสะเปิง บาซอ ผู้นำศาสนาคนสำคัญและอดีตรักษาใหญ่โรงเรียนธรรมวิทยา จังหวัดยะลา เจ้าหน้าที่ไทยต้องการจะให้สะเปิง บาซอ มาปรากฏตัวเพื่อถ่ายภาพสร้างเครดิตให้กับกระบวนการสันติภาพเท่านั้น

สะเป็งบาซอนั้นถูกขอกล่าวหาจากทางการไทยว่าเป็นผู้นำตัวจริงของบ็อบบี้เอ็นหมายจับที่ออกเมื่อปี 2548 เพื่อจับกุมเขานั้นลงนามโดยทวิ สอดส่อง เลขานุการ ศอ.บต. ซึ่งตอนนั้นเป็นอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ คนใกล้ชิดของสะเป็ง บอกว่า สะเป็งนั้นไม่ต้องการที่จะเข้าร่วมกระบวนการสันติภาพนี้ หรือแม้แต่การประชุมกับทางการไทยด้วยว่าไม่พอใจที่ทางการไทยทำให้เขากลายเป็นคนชั่วร้ายไป ครั้งหนึ่งตำรวจเคยตั้งรางวัลถึง 20 ล้านบาทสำหรับผู้ที่ทำให้เบาะแสที่นำไปสู่การจับกุมสะเป็ง เจ้าหน้าที่ไทยรายหนึ่งมองว่า พยานหลักฐานที่ใช้กล่าวหาสะเป็งนั้นค่อนข้างอ่อน ถ้าคดีถึงศาลเขาคงจะสามารถเอาชนะได้ง่ายๆ กลุ่มบ็อบบี้เอ็นนั้นไม่เคยยอมปริปากใดๆเลยเกี่ยวกับสถานะและที่อยู่ของสะเป็ง บาซอน แม้ว่ากลุ่มนี้จะยอมให้คนพูดกันไปทั่วว่าเขาเป็นผู้นำจิตใจของขบวนการมุสลิมมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยมานานก็ตาม

ทั้งสภาความมั่นคงแห่งชาติและ ศอ.บต. ได้ขอความช่วยเหลือจากผู้นำศาสนาในท้องถิ่นมาแล้วมากต่อมากแต่ตอนหลังก็พบว่าผู้นำมุสลิมที่ทำตัวเป็นนักการเมืองเหล่านั้นไม่ค่อยมีเครดิตเท่าไรในสายตาของพวกนักรบและชาวบ้านทั่วไป ผู้นำศาสนาเหล่านั้นยอมเล่นบตผู้ประสานงานอยู่พักหนึ่งจนกระทั่งเกิดเหตุฆาตกรรมอับดุลลาเตะ โต๊ะเตร์ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2555 บรรดาผู้นำศาสนาเหล่านี้เริ่มถอยฉากออกไปเมื่อกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบเริ่มโจมตีโรงเรียนและครู ดังที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้แล้ว การโจมตีเป้าหมายอย่างกว้างขวางแบบนี้ไม่เคยมีมาก่อน

สะดาและภูเก็ต

อัศชัน ตอยิบ ได้เรียกร้องในถ้อยแถลงของเขาที่ปรากฏในคลิป์วิดีโอเมื่อเดือนมิถุนายน 2556 ให้มีการถอนทหารออกจากอำเภอสะดา จังหวัดสงขลา ซึ่งในความเป็นจริงก็เป็นพื้นที่ที่เป็นส่วนหนึ่งของขามลาญปาตานีและ ก็เป็นไปดังคาด ข้อเรียกร้องนั้นทำให้นักธุรกิจอำเภอสะดา รู้สึกกังวลใจ บรรดานักธุรกิจทั้งหลายเป็นห่วงว่าการทำให้สะดา กลายเป็นจุดสนใจแบบนี้จะกระทบกระเทือนต่อการค้า เพราะสะดานั้นเป็นแนวพรมแดนที่ใหญ่ที่สุดระหว่างไทยและมาเลเซีย และพื้นที่นี้ยังครอบคลุมไปถึงด้านนอกดินแดนโลกีย์ที่กลายเป็นแหล่งทำเงินให้กับบรรดานักธุรกิจและนักการเมืองท้องถิ่นอีกด้วย ด้านนอกก็เหมือนกับเมืองชายแดนของไทยทั่วไปที่ไม่มีการบังคับระเบียบ กฎหมายเคร่งครัดนัก อะไรทุกอย่างที่คนไม่ค่อยอยากจะทำก็อยู่ที่นั่นได้หมด การค้าของเถื่อน การพนัน โสเภณี เป็นสิ่งปกติ แต่การดำเนินธุรกิจอย่างเปิดเผยแบบนั้นก็ไม่ได้ทำให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบยอมละสายตาจากเมืองนี้ พวกเขาปรารถนาจะสร้างปัญหาให้กับเมืองชายแดนนี้ด้วยเช่นกัน

เช้าวันที่ 22 ธันวาคม 2556 กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบนำระเบิดซุกซ่อนในรถจักรยานยนต์จุดระเบิดพุ่งเป้าไปที่ตำรวจที่สะดาและป่าดงเบขาร์ ในขณะที่ลานจอดรถหน้าโรงแรมโอลิเวอร์ก็เจอคาร์บอมในวันเดียวกัน

การโจมตีแบบนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อบรรดานักธุรกิจเพียงเท่านั้น แต่ทำให้ฝ่ายความมั่นคงหวั่นไหวไปด้วย ถือเป็นครั้งแรกที่สะดาโดนโจมตีหลังจากเกิดความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อปี 2547 เป็นต้นมา ความจริงในวันนั้นมีความพยายามจะวางระเบิดสถานีตำรวจแห่งหนึ่งในภูเก็ตด้วย ระเบิดอานุภาพร้ายแรงขนาดจะทำลายล้างได้ในรัศมี 500 เมตรถูกซุกซ่อนไว้ในรถบรรทุกคันหนึ่งที่จอดทิ้งไว้หลังสถานีตำรวจสองวันก่อนหน้าที่ ตำรวจภูธรจะได้รับการเตือนถึงภัยคุกคามหลังจากเหตุระเบิดที่ป่าดงเบขาร์

เหตุระเบิดที่สะพานนั้นมีสัญญาณบ่งบอกหลายอย่าง แต่คนสงสัยว่าทำไมภูเกิด จึงกลายเป็นเป้าหมายด้วย เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงพยายามอธิบายว่า เป็นการขัดแย้ง ทางผลประโยชน์ของธุรกิจท้องถิ่นระหว่างภูเกิดกับด้านนอก แหล่งข่าวรายนกล่าวว่า เป็นไป ได้ที่จะมีมาเพียงท้องถิ่นใช้ขบวนการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อแก้ไข ความขัดแย้งกับศัตรูของตัวเอง แหล่งข่าวในบีอาร์เอ็นเปิดเผยว่า เหตุระเบิดที่สะพานและ ที่ภูเกิดนั้นเป็นฝีมือนักรบจู่โจมในสังกัด แต่ทว่าบีอาร์เอ็นไม่ได้เป็นคนสั่งให้ทำ แหล่งข่าวรายเดิม กล่าวว่า มีนักรบจู่โจมบางส่วนไปรับงานจากพวกเขาเพื่อท้องถิ่นเพื่อเล่นงานตำรวจหรือรับ งานจากพวกเขาเพียงล้างกันเองก็มี บางคนเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่ภูเกิดและเหตุการณ์ ที่ชอยรามคำแหง 43/1 เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2556 ว่า นักรบของกลุ่มแบ่งแยกดินแดน เก่าแก่กลุ่มหนึ่งแสดงผลงานที่ชอยรามคำแหงเพื่อเป็นอำนาจต่อรองขอเข้าสู่โต๊ะเจรจา

ภาคที่ ๓

Section III

ก้าว ไป ข้างหน้า

Moving Forward

ก้าวไปข้างหน้า

หลังจากที่ไม่ประสบความสำเร็จในการทำให้แผนสันติภาพปรากฏผลอะไรออกมาได้เลย ฮัสซัน ตอยิบ จึงได้หลบจากออกไปเมื่อเดือนธันวาคม 2556 ถ้าพูดภาษามวยก็ต้องเรียกว่า โยนผ้าขาวขึ้นเวทียอมแพ้ไปแล้ว เขากลับไปบ้านของเขาในมาเลเซียเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2557 และนี่ถือว่าเป็นจุดจบของความพยายามของฝ่ายไทยที่จะสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้

แม้ว่าสภาพครองดีพีพีของบิฮาร์เอ็นจะไม่ให้การรับรองแผนสันติภาพวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า พวกเขาไม่ต้องการเจรจาสันติภาพกับทางการไทย ผู้นำบิฮาร์เอ็นและขบวนการแบ่งแยกดินแดนรุ่นเก่าคนอื่นๆ ก็มองว่าการเจรจาหย่าศึกเป็นเรื่องของอนาคต บิฮาร์เอ็น โคออดิเนท วันกาเดร์ เจะมัน ไม่ไว้วางใจมาเลเซียและไอโอซี พวกเขามองว่าประเทศตะวันตก หรือประเทศที่มีประวัติในการจัดการเจรจาสันติภาพ หรือมีหลักการทางด้านมนุษยธรรมดี ๆ น่าจะรับบทผู้ไกล่เกลี่ยแผนสันติภาพได้ดีกว่า พวกเขาเห็นว่ามาเลเซียหรืออินโดนีเซียและชุมชนนานาชาติควรจะเข้ามาในฉากแห่งการเจรจาสันติภาพนี้ในภายหลัง สำหรับบิฮาร์เอ็นแล้วความริเริ่มใดๆ ที่จะสร้างแผนสันติภาพในตอนี้ดูจะเป็นเรื่องที่ยังเร็วเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลานี้ที่มองไม่เห็นเลยว่าทางการไทยนั้นมีความจริงจังและสร้างแผนสันติภาพที่สมบูรณ์ได้อย่างไร

บิฮาร์เอ็นชี้ว่า การริเริ่มแผนสันติภาพนั้นควรจะทำกันเงียบๆ ก่อน อีกทั้งพวกเขาเองก็มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างฝ่ายการเมืองให้เข้มแข็งเสียก่อนที่จะเริ่มการเจรจากับฝ่ายรัฐบาลอย่างเป็นทางการ พวกเขาโทษว่าทางการไทยไม่ไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนที่จะประกาศแผนสันติภาพในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ทั้งๆที่รู้ว่ามีปัญหาเรื่องการคุ้มครองทางกฎหมาย (ต่อบรรดาแกนนำขบวนการแบ่งแยกดินแดน) ยังไม่ได้รับการแก้ไขและทุกๆ ที่รู้ว่าไม่สามารถไว้วางใจมาเลเซียได้เท่าไรนักทางการไทยโฆษณาเรื่องแผนสันติภาพนี้เกินเลยความจริงไปมาก

ออกประกาศประชาสัมพันธ์ราวกับเป็นละครทางการเมืองก็ไม่ปาน ทำข้อเรียกร้องและ
แถลงการณ์ต่างๆ ผ่านสื่อมวลชนและยูทูบ อย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว ปิอาร์เอ็นต้องการที่จะ
สร้างฐานะของฝ่ายการเมืองของตัวเองให้เป็นที่ยอมรับและ มีความชอบธรรมพอที่จะติดต่อกับ
ชุมชนนานาชาติได้เสียก่อน

ปิอาร์เอ็นนั้นมีจุดยืนที่ชัดเจนนับแต่ก่อตั้งเมื่อทศวรรษ 2500 มาแล้วว่าต้องการให้
ดินแดนของชาวมลายูในสามจังหวัดคือ ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส รวมทั้งบางอำเภอของ
จังหวัดสงขลาที่มีคนมลายูอาศัยอยู่นั้นเป็นอิสระ การที่ประกาศว่าจะยอมเจรจาสันติภาพกับ
ทางการไทยนั้นถือว่าเป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของกลุ่มนี้ แม้จะยังไม่ชัดเจนนักว่า
สิ่งที่พวกเขาต้องการจากแผนสันติภาพนั้นมีไม่มากไปกว่าการแยกตัวเป็นอิสระหรือเปล่า

ที่สำคัญที่สุด คือปิอาร์เอ็นพูดชัดว่าต้องการที่จะทำงานร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศ
เพื่อช่วยพวกเขาพัฒนาการจัดการองค์กร ศักยภาพการเจรจาและฝึกอบรมให้สมาชิกได้เข้าใจ
ประเด็นต่างๆ เช่น ปทัสฐานระหว่างประเทศ สนธิสัญญาเจเนวา และกฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรม
แม้ว่าศักยภาพเช่นว่านั้นคงจะไม่เกิดขึ้นง่าย ๆ แค่นี้ข้ามคืน แต่ความปรารถนาของปิอาร์เอ็น
ที่จะเจรจากับทางการไทยในอนาคตอันใกล้นี้ก็ยังมีอยู่ การเจรจาครั้งใหม่ที่จะเกิดขึ้นคงจะ
ดีกว่าเดิมเป็นแน่นอนถ้าทางการไทยมีเจตจำนงที่จะพบกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนโดย
สุจริตใจ และถ้าสามารถหาคนกลางที่ทั้งสองฝ่ายไว้วางใจได้ เชื่อว่าแผนสันติภาพที่มี
ความหมายคงจะเกิดขึ้นมาได้

unşu

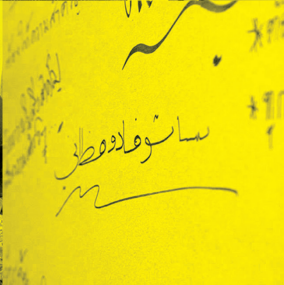
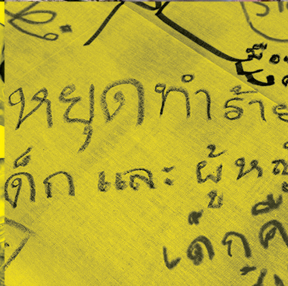
Conclusion

มีเค้กลางที่บ่งบอกว่า แผนสันติภาพวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 จะต้องพบกับความล้มเหลวแต่ทางการไทยและมาเลเซียก็ไม่สนใจ นักวิเคราะห์บางส่วนเชื่อว่านั่นเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ของไทยมุ่งจะแก้ปัญหาให้ทักษิณ ชินวัตรมากกว่าจะแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ส่วนกองทัพไทยก็เชื่อว่ามันล้มเหลวเพราะปล่อยให้พลเรือนทำหน้าที่เป็นฝ่ายทหาร ดูเหมือนว่าทหารไทยยังไม่พร้อมที่จะอยู่กับแนวทางแบบพลเรือนเป็นใหญ่เลยแม้แต่หน่วยเจ้าหน้าที่ไทยบางส่วนก็มีความเชื่อว่าพวกเขาจะสามารถใช้ฮัซซัน ตอยิบ เป็นสะพานเชื่อมเข้าไปถึงระดับแกนนำในสภาปกครองของบีอาร์เอ็นได้ และจะสามารถพาเอาผู้นำกลุ่มอื่น ๆ เข้าสู่โต๊ะเจรจาได้ ไม่ว่าเหตุผลที่แท้จริงจะเป็นอย่างไร แต่กระบวนการสันติภาพนี้ก็เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างทุลักทุเลได้ปีเศษ ทางกรไทยและมาเลเซียก็แบกหน้าเงินล้านไปจนได้และยืนยันว่าการเจรจากับบีอาร์เอ็นนั้นเดินไปถูกทางแล้วแม้ว่าฮัซซัน ตอยิบจะไม่กลับเข้าสู่โต๊ะเจรจาอีกแล้วก็ตาม เขาผิดหวังกับการทำหน้าที่เจ้าหน้าที่ประสานงานและหนีกลับบ้านไปแล้วเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2557

ในวันครบรอบ 1 ปีของแผนสันติภาพทางการมาเลเซียได้ส่งดาโต๊ะอาหมัด แซมซามิน ฮาซิม มาอภิปรายที่ปัตตานี ซึ่งจัดโดย ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2557 ในวันนั้นดาโต๊ะ อาหมัด แซมซามิน กล่าวว่า พวกเขาทั้งสามกลุ่มและบีไอพีพีตกลงเข้าร่วมการเจรจาในแผนสันติภาพ ทั้งยังบอกอีกว่า ภาคประชาสังคมในสามจังหวัดก็มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพนี้ด้วย แหล่งข่าวในบีอาร์เอ็นกล่าวว่า พวกเขาไม่ค่อยประทับใจในสิ่งที่แซมซามินพูดสักเท่าไร เพราะจริงๆ แล้วเขามาพูดก็เพียงเพื่อจะแก้ไขสถานการณ์หลังจากที่กองทัพไทยหักหน้าด้วยการเชิญ วันกาเดร์ เจะมัน มาอภิปรายโจมตีแผนสันติภาพก่อนหน้านี้

ในสถานการณ์ปัจจุบันกองทัพไทยไม่ค่อยสนใจนักหรือกว่าบรรดาผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนทั้งหลายจะเรียกตัวเองว่าอะไร แต่ที่สนใจคือพวกเขาเหล่านั้นสามารถที่จะควบคุมหรือบังคับบัญชาผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ได้หรือไม่ ไม่เคยมีผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนคนไหนพิสูจน์ให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ได้เลยสักคนว่า มีปัญญาจะควบคุมหรือบังคับบัญชาเหล่านักรบจวเว ป็อาร์เอ็น โคออดิเนท ที่เชื่อกันว่ามีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบรรดานักรบจวเว ก็ไม่เคยโผล่มาให้เห็นจริงๆ ที่ทำได้มากที่สุด คือเปิดตัวฮัศจรรย์ ตอยิบให้มารับหน้าพูดคุยแผนสันติภาพกับทางการไทยเท่านั้น แต่นั่นยังเป็นสิ่งที่ยู่ห่างไกลการให้การรับรองแผนสันติภาพนั้น สมาชิกกลุ่มป็อาร์เอ็นและคนอื่นๆ เสนอว่า ทางการไทยควรจะใช้ความพยายามมากกว่านี้ ในการสร้างแผนสันติภาพที่ครอบคลุมไม่ไปพยายามหาคนมาคุยให้ได้มากขึ้น ในสายตาของพวกเขา นั้นมองว่าแผนการที่ดีจะสามารถจูงใจให้ตัวแทนที่ชอบธรรมของกลุ่มต่างๆ ที่เป็นตัวจริงให้เข้ามาร่วมเองได้

ป็อาร์เอ็นนั้นมียุคยืนที่ชัดเจนนับแต่ก่อตั้งมาตั้งแต่พุทธทศวรรษ 2500 มาแล้ว ว่าต้องการแยกจังหวัดชายแดนใต้และบางอำเภอของสงขลาที่มีคนเชื้อสายมลายูอาศัยอยู่ให้เป็นอิสระ นี่เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์เลยที่เดียวที่กลุ่มนี้ประกาศว่าต้องการที่จะพูดคุยกับทางการไทย แต่ก่อนที่จะถึงจุดนั้นพวกเขาต้องการที่สร้างฝ่ายการเมืองให้มีความเข้มแข็ง มีความชอบธรรมและได้รับการยอมรับจากนานาชาติเฉกเช่นเดียวกันกลุ่มปลดปล่อยอาละหะห์ของอินโดนีเซียและกลุ่มมุสลิมโมโรในมินดาเนาของฟิลิปปินส์ ป็อาร์เอ็น เคยพูดว่า ต้องการที่จะทำงานร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศเพื่อจะยกระดับและพัฒนาศักยภาพของตัวเองในหลายๆ ด้านซึ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง พอมาถึงจุดตรงนี้ รัฐบาลควรสร้างช่องทางสื่อสารที่ไม่ต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ สำหรับการพูดคุยบางเรื่องกับกลุ่มป็อาร์เอ็นและกลุ่มอื่นๆ เช่น ควรมีการพูดคุยเรื่องกฎเกณฑ์การปะทะของคู่ขัดแย้ง ศูนย์การเจรจาเพื่อสร้างความเข้าใจพร้อมกัน ต่อกกรณีต่างๆ ในพื้นที่ และเปิดโอกาสให้กลุ่มประชาสังคมที่ได้รับการยอมรับจากฝ่ายรัฐและป็อาร์เอ็น เข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจา

ไม่มีใครในบิอาร์เอ็น สามารถให้คำตอบที่ชัดเจนได้ว่าทำไมผู้นำสูงสุดของกลุ่ม และสภาปกครองดีพีพีต้องการที่จะเจรจากับผู้นำไทย มีคำอธิบายอย่างหนึ่งที่พยายามจะ บอกว่าเป็นปัญหาช่องว่างระหว่างวัยของกลุ่มผู้อาวุโสที่ลี้ภัยอยู่ในต่างประเทศและนักสู้ รุ่นใหม่ที่เติบโตมาหลังเหตุการณ์ตากใบ²⁰ ซึ่งคนรุ่นหลังเหล่านี้ไม่ประนีประนอมทั้งยังไม่ยอม เชื้อพิงผู้อาวุโสอีกด้วย ถึงตอนนี้บรรดาผู้นำอาวุโสเชื่อว่าพวกเขาบางอย่างที่จะทำให้มี อิทธิพลเหนือบรรดานักกรุ่นใหม่ในพื้นที่ได้ และนั่นจะทำให้สถานการณ์ความขัดแย้ง เปลี่ยนแปลงไปได้ แต่การปิดช่องว่างระหว่างกลุ่มทั้งสองนั้นจะยากยิ่งขึ้นเมื่อเวลาเริ่มผ่านไป

สิ่งที่ท้าทายสำหรับรัฐบาลรักษาการของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร หรือรัฐบาลอื่น ๆ ก่อนหน้าคือ ทำอย่างไรจะก้าวข้ามพันวิธีการของระบบราชการแบบเดิมๆที่เคยชินกันมานาน ในอันที่จะค้นหาแนวทางสันติภาพกับขบวนการลี้ภัย ถ้ารัฐบาลนี้หรือรัฐบาลก่อนๆที่ผ่านมาเข้าใจว่า ปัญหารากฐานของความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นเกิดขึ้นจากกระบวนการในการสร้างชาติของไทยเองก็จะเข้าใจและสร้างสรรค์กระบวนการสันติภาพที่ดี ครอบคลุม เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมได้มากและที่สำคัญจะสามารถสะท้อนความอัดอั้น คับข้องใจของขบวนการลี้ภัยได้อย่างชัดเจน มีเรื่องราวของความสำเร็จในการจัดการปัญหาชนกลุ่มน้อย ในประเทศต่างๆในโลกนี้ให้ประเทศไทยได้ศึกษามากมายแค่เพียงประกาศว่าการเจรจากับ กลุ่มแบ่งแยกดินแดนนั้นเดินมาถูกทางแล้วคงจะไม่เพียงพอ ถ้าทางการไทยในกรุงเทพฯ ต้องการจะแก้ไขปัญหาคาคใต้จริงๆ ก็ควรจะเริ่มต้นวางพื้นฐานกระบวนการสันติภาพที่ ครอบคลุมและมีความชอบธรรมโดยการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของทุกภาคส่วน และสร้าง ความไว้วางใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดให้ได้ ถ้าทางการไทยทำได้สักส่วนหนึ่งของที่ควรจะทำ บิอาร์เอ็นก็เพียงแค่มาทบทวนครั้งทางเรื่องต่างๆก็จะสำเร็จได้

20 เหตุการณ์ตากใบ เหตุการณ์ที่กองทัพไทยจับกุมผู้ประท้วงจำนวนมากที่หน้าสถานีตำรวจอำเภอตากใบ เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 แล้วจับพวกเขาขังรวม กันและนอนทับกันไปบนรถบรรทุกทหารระหว่างควบคุมตัวไปค่ายทหารในจังหวัดปัตตานีซึ่งอยู่ห่างออกไปกว่า 100 กิโลเมตรจนพวกเขาขาดอากาศหายใจเสียชีวิตไปถึง 85 คน เหตุการณ์นี้กลายเป็นแรงกระตุ้นให้บรรดานักสู้มลายูทั้งหลายมีความเคียดแค้นชิงชังทางการไทยอย่างมาก บางคนเป็นผู้ประท้วงและตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการหลังจากรอดชีวิตจากเหตุการณ์นั้นมา

Negotiating the Future of Patani

การเจรจาสู่อำนาจอธิปไตยปาตานี

โดย ดอน ปาทาน ผู้อำนวยการฝ่ายต่างประเทศ ปาตานีฟอรัม
และ เอกรินทร์ ค่วนศิริ ผู้อำนวยการ ปาตานีฟอรัม

Contents

Executive Summary	66
Introduction	68
Section I: Timeline Leading Up to the Official Launch of the Peace Process	
The Mayo Attack	72
Mass surrender: public relations stunt or a turning point?	76
The murder of Imam Abdullateh Todir and a spike in violence	79
The Bacho Operation	84
Section II: The Peace Process	
Starting off on the wrong foot	94
Target killings and the peace process	97
Politicizing Ramadan	99
Wan Kadir Che Man	101
Bigger is not necessary better	104
Sadao and Phuket	107
Section III: Moving Forward	
Moving Forward	112
Conclusion	115

Executive Summary

On February 28, 2013, for the first time in Thailand’s history, the Government of Thailand announced publicly that it aimed to settle the conflict in the three southernmost provinces of Thailand — otherwise known as the deep South — through official talks with separatist leaders.

In the previous annual report, *Negotiating a Peaceful Coexistence between the Malays of Patani and the Thai State*, the Patani Forum looked at the various attempts to generate peace talks between the Thai government and various separatist movements from 2005 to 2012. We explained why none of these initiatives, which were secretive in nature, succeeded in generating meaningful traction. Two months after this report was released, the Thai government made the February 28 announcement. While the process has faltered, as will be outlined below, the significance of Bangkok acknowledging the political nature of the separatist movement cannot be overstated.

In this annual Special Report, the Patani Forum examines the significance and impact of the February 28, 2013 announcement. In the Introduction, we provide a brief overview of previous talks between separatists and Thai authorities and discuss what makes the February 28 announcement different from previous iterations of talks. In Section I, we look at insurgency activity leading up to the announcement and explore why, a year later, the peace process has come to a virtual standstill. We begin this examination with the so-called Mayo Operation of July 2012, which was caught on CCTV, and end with the Bocho Operation in February 2013, the same month the official peace talks were announced. In Section II, we focus on the peace

process itself, discussing key meetings and exploring their connection to insurgent activity on the ground. We also discuss the exiled separatist leaders' perspective of the talks in this section as well as their belief about why the peace talks have faltered and what needs to be done for a so-called "coherent" peace process to take shape. In Section III, we discuss the significance of the separatists' political wing, Barisan Revolusi Nasional-Coordinate (BRN-C), stating their willingness and desire to negotiate with the Thai side should the conditions be right. Finally, in the Conclusion, we briefly summarize our own assessment of the significance of the February 28, 2013 announcement and make recommendations as to what should be done should the government want to develop a more coherent, inclusive peace process with buy-in from all stakeholders.

Introduction

For over five decades, insurgency and counterinsurgency violence has plagued Thailand's southernmost provinces of Pattani, Yala, Narathiwat and the four Malay-speaking districts of Songkhla province, and the end is nowhere in sight. The insurgency is fueled by grievances related to Thailand's nations-state construct, epitomized by the national slogan, "Nation, Religion, Monarchy." For the Malays of Patani, whose identity narrative reaches back to when the region was part of the Patani Sultanate, their identity does not fit into Bangkok's characterization of what it means to be 'Thai'. And for the separatists, Thailand's assimilation policies in the deep South have come at the expense of their culture and ethno-religious identity.

While organized armed resistance aimed at securing independence from Thailand broke out in the 1960s, it was not until the 1980s that Thai military officials met with separatist leaders, who had by this time split into different groups.¹ The meetings took place in Middle East countries, which had provided training and financial supports to the separatists. The talks, however, were largely treated as information gathering exercises by the military, not a dialogue aimed at addressing the separatists grievances; and they came to a halt in the 1990s, after the armed wings of the first generation of separatists went under, returned to their villages or went into exile.

The second wave of insurgency resurfaced at the turn of the century, but it was not until a coordinated attack on a Thai military base in 2004 that Bangkok acknowledged the insurgency had resurfaced. In

¹ Resistance to Siam's occupation of Patani can be dated back to 1786 after the defeat of the Malay sultanate. Francis R. Bradley, in his chapter "Siam's Conquests of Patani and the End of Mandala Relations, 1786-1838", published in "Ghosts of the Past in Southern Thailand: Essays on the History and Historiography of Patani," (Patrick Jory edit-2013), argued that the 1786 defeat of Patani, along with the five successive war that followed, with the fifth one taking place in 1838, was part of Siam's systematic effort to depopulate the region, "especially when a distant territory could not otherwise be feasibly controlled by a visiting garrison or forced political allegiance." (P.160)

2005, then-Prime Minister Thaksin Shinawatra dispatched his top military intelligence chief and the head of the National Security Council (NSC) to Langkawi, Malaysia to meet secretly with the exiled separatist leaders, now referred to as the 'old guard.' These were the same separatist leaders with whom Thai officials had once held regular talks in the Middle East. Yet, once again, the talks did not address the historical and root causes of the deep South conflict and petered out, as Thai authorities continually distanced themselves from the talks when news of them leaked to the public. For Thai authorities, the risk of legitimizing the separatist leaders by holding official talks, and hence recognizing the political nature of the conflict, was much too high.

This is why the February 28 announcement is significant: it marks a new stage in the deep South conflict, one that begins to acknowledge the grievances of the separatists and Malays of Patani. The Patani Forum believes it is of utmost importance that stakeholders and the public understand the development and implementation of this, the most serious peace process to date. While serious mistakes were made in convening the peace talks, the fact that Bangkok and, as will be seen below, BRN-C, want to find a political solution to the deep South conflict has provided a small window of opportunity for a new, more coherent peace process to develop.

In our last report, *Negotiating a Peaceful Coexistence between the Malays of Patani and the Thai State*, we looked at the various iterations of peace talks commencing in 2005. We ended with a discussion of the bombings in Hat Yai and Yala in March 2012, which sources in the deep South believe was a reaction to a meeting between fugitive Thaksin Shinawatra — the de facto leader of the ruling Pheu Thai Party and brother of Prime Minister Yingluck Shinawatra — and old guard leaders two weeks prior. In this report, we begin our analysis in July 2012, when the fall-out from the Hat Yai bombings had started to recede from public memory and consideration of peace talks among Yingluck's administration once again became a strong focus.

Section I

Timeline Leading Up to the Official Launch of the Peace Process

The Mayo Attack

The attack against four soldiers in Mayo district in July 2012 was atypical. The insurgents rode on two pickup trucks with gunmen riding on the back. They approached the soldiers from behind and positioned themselves neck-to-neck with the two patrolling motorbikes before commencing fire, riddling four soldiers with bullets at close range. Sporadic gunfire from the third pickup truck kept the two remaining soldiers at bay.

Roadside ambushes, which normally follow a roadside bomb attack, are common in this restive region. What make this one different was that it was caught on camera — government installed CCTV — and that the insurgents took the fight to the security forces. Sources in the separatist movement say the insurgents carried out the attack in front of the CCTV on purpose—they wanted to show the Thai authorities the chaos they were capable of wreaking. It did not take long for the footage to make its way to local television and other social media outlets.

The vividness of the Mayo attack sent a chill through the country and shook up security officials and policy-makers, who had been claiming that progress was being made on the ground. Human Rights Watch's Sunai Phasuk said the attack was “daring and bold” and that it created a significant psychological impact. Exiled separatist leaders said the Mayo attack was part of a step up in attacks to make the area as ungovernable as possible. If the insurgents’ intent truly was to use this as a form of “communicative action,” it appears they achieved their aim.¹

¹ “Ambush in South kills four soldiers: CCTV camera captures more than a dozen militants unleashing hail of bullets on security forces,” Bangkok Post, July 29, 2012. Two days after the incident, insurgents, on July 31, 2012, set off a car bomb hitting the CS Pattani Hotel, damaging the back part of the hotel.

Pressed for answers, the government quickly set up a new operation unit — the Centre for Implementing Policies and Strategies for Solving Problems in the Southern Border Provinces — the so-called Pentagon II, which was to be headed by then-Deputy Prime Minister General Yuthasak Sasiprapha. The idea came into being after Prime Minister Yingluck met with 17 ministries and other security agencies to implement the nine strategies mapped out by the NSC to contain violence in the deep South.² Not long after Pentagon II was established, Deputy Prime Minister Chalerm Yoobamrung, a man who hardly ever visited the deep South, was appointed Director. Chalerm was later removed from the post, which he departed bitterly and not without taking a few potshots at a top bureaucrat, Pol Col Thawee Sodsong, the chief of the Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC), whom he accused of orchestrating his “demotion.”³

Perhaps unsurprisingly, violence continued unabated the following month, August 2012. In Yala’s Raman district, insurgents carried out a car-bomb attack, killing five police officers and injuring one. Police responded with a massive mop-up operation and raided 18 locations in three tambons, or sub-districts, in Raman district. Then, on August 31, Malaysia’s Independence Day, insurgents launched simultaneous attacks at more than 100 locations, staged five bombings and planted approximately 500 Malaysian national flags throughout the region. Then-Fourth Army Area’s Commander Lt-General Udomchai Thammasarojrat said the widely-reported spike of incidents was intended to send a message to the international community that Thai authorities had lost control of the deep South, “while signaling that the overall separatist battle was nearly won.” Furthermore, the Lt-General stated that by displaying a Malaysian national flag at the site of every incident, the insurgents were attempting to disrupt Thailand’s good relations with Malaysia.⁴

2 “Pentagon II” sets strategies as PM rules out curfew,” *The Nation*, August 9, 2012.

3 “Bitter Chalerm makes mockery of Cabinet reshuffle,” *The Nation*, July 1, 2013.

4 “Insurgents launch 102 attacks in 1 day,” *The Nation* September 1, 2012.

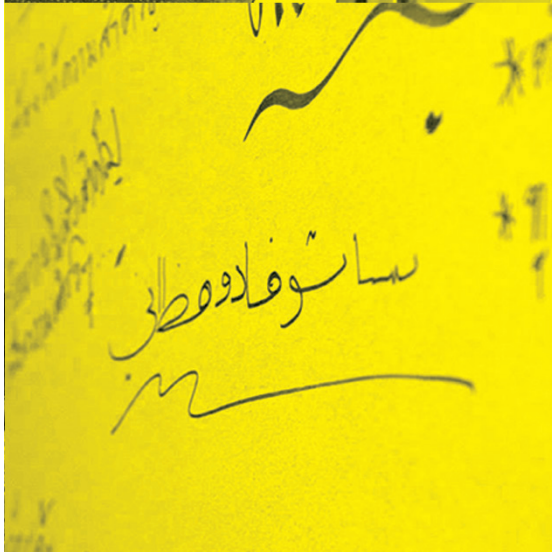

Mass surrender: public relations stunt or a turning point?

In September 2012, the Fourth Army Area staged a surrender of more than 100 alleged separatist insurgents and paraded them in front of the local media. Both local residents, who knew the accused, and exiled leaders said these young men were not combatants. At most, they were separatist sympathizers who had found their names on the authorities' blacklist and agreed to be paraded in front of the media to please the military and clear their names. Reportedly, their parents negotiated with the military to enable their exoneration. There were no legal proceedings afterwards, in spite of the claim by the authorities that some of the surrendered had arrest warrants. In one telling report, Wae Ali Copter was said to have 50 arrest warrants out on him. According to a senior military source, however, the police had only linked Copter to the infamous January 4, 2004 arms heists in Narathiwat, but had repeatedly used his name in arrest warrants since then in spite of insufficient evidence.

Reportedly turned off by the Army's public relations stunt, insurgents decided to hit back on September 21, 2012 with a massive car bomb attack in Pattani's Sai Buri district, killing six and wounding approximately 30 people, half of whom were police officers. The attack came on a Friday, amid a campaign by the insurgents to force local businesses to observe the Muslim Sabbath. In a common tactic, a group of militants opened fire on a gold shop in Sai Buri town centre shortly after Friday prayers to lure security forces there and then detonated the car bomb.⁵

⁵ "6 die, 50 hurt in Pattani blast," The Nation, Agencies, September 22, 2012.

On the political front, September 2012 saw the leaders of the two leading political parties, Pheu Thai Party's Yingluck Shinawatra and Democrat Party's Abhisit Vejjajiva, coming together to discuss the situation in the deep South in what insiders billed as a horse trading scheme between the two political camps over the idea of peace talks with the separatist movement. Reportedly, the idea of meeting with the opposition was floated by a controversial politician, Deputy PM Chalerm Yoobamrung, after a series of bluffs between the two camps.

The month of October 2012 started off violently but slowed the last two weeks of the month amid interesting debate about security operations in the region. The NSC came out and reiterated their support for the creation of the 15th Infantry Division, a unit to be made of up Paramilitary Military Rangers recruited from the region. Their logic was simple: local recruits would serve as better link to the community than soldiers from other parts of the country. A BRN-C operative, on the other hand, thinks the Thai Army is digging their own grave, as the movement has one big trump card over them: the recruits would be locals, known to the separatists, and hence vulnerable to attack.

The insurgents' campaign to get the local residents to observe the Muslim Sabbath ran out of steam after three weeks, as the militants were reportedly more focused on humiliating the security agencies than sustaining a campaign that had never been popular with the local residents. According to one BRN-C source, the idea came from the elders, who used words like "request" locals for cooperation. At the implementation level, however, the insurgents, locally known as *juwae*, or fighter in local Malay dialect, were walking around with handguns and threatening local shopkeepers to comply with the "request." Part of the public relations failure on the government's part was the fact that they approached the issue as a zero-sum game. If the shop houses were closed, then the state would "lose" this battle to the *juwae*. In fact, such an approach reflects the long-standing mindset of the Thai state agencies for generations, highlighting Bangkok's insecurity over its ability to "control" the minority.

The murder of Imam Abdullateh Todir ■ and a spike in violence ■

The month of November 2012 saw a dramatic step up in insurgency violence, partly because of a planned strategy by the insurgents to do so and partly as a reaction to the target killing of Imam Abdullateh Todir, a young but influential imam from Yala's Yaha district, as well as the target killing of a teacher from Thamvithya Multini Islamic School two weeks earlier.

Abdullateh was chairman of the imams' committee of Yaha district and a member of the Yala Islamic Committee. There was an attempt on Abdullateh's life in 2011, which ended tragically in the death of his daughter. In the days following this attempt, he was guarded by three Special Forces troops, who were sent to Tambon Patae to provide security for him. But in 2012, his assailants were successful, and his death set off a massive retaliation from the juwae, who believed a rogue unit or a pro-government death squad was responsible for his death. Public schools and teachers returned to the juwae's hit list, following a respite after the old guard put an end to such activity in the mid-2000s. In the three weeks following the Imam's death, insurgents attacked four public school teachers, three of whom were killed, and burned down two public schools.

Retaliation for the killing of Abdullateh also resulted in the bombing of a train in Narathiwat's Rueso district on November 18, 2012. The attack ended in one fatality and 16 injuries, all of them security officials who were situated in the same train car. The remote-controlled bomb, located in a 100-kg gas cylinder, caused a 1.5-meter deep and 3-meter wide crater. Another incident on November 22, 2012 has also been identified as retaliatory—the shooting of the headmistress at Ban Tha Kam Sam School, a public school in Pattani's Nong Chik district.

A pillion rider shot at the headmistress with an M16 rifle. The headmistress' murder sent a chill through both the Malay Muslim and Thai Buddhist communities in the deep South, as she was very popular amongst both communities. Schools across southern Thailand closed for a week in the wake of the shooting.

More than 300 government schools in the deep South decided to reopen their doors on December 4, 2012. A schoolteacher in Narathiwat's Cho Ai Rong district was gunned down on the first day of the reopening. Reportedly, the teacher did not want to be escorted by a security official, which is common, as many teachers, including monks, feel that being around security officials compromises their safety. The same day also witnessed an attack on a teacher in Narathiwat's Sungai Padi district. The teacher survived the attack by gunmen, who shot him in the back just as he was leaving the school.

Separately, in Pattani's Panare district, 15 insurgents carried out an arson attack against a local school. The assailants entered the school at 1:20am, rounded up staff on the front lawn and set the school on fire. Earlier, on the evening of December 3, insurgents bombed a CD shop and the home of a police officer in Pattani's Yaring district, injuring two people and damaging four houses.

In what appeared to be retaliation against the step-up in violence, three gunmen, using AK47s and M16s, and believed to be members of a pro-government death squad, attacked a teashop full of local Malay Muslims the morning of December 11, 2012. The attack occurred in Narathiwat's Rangae district, killing four, including an 11-month old baby, and injuring five.

Later that same day, five insurgents attacked Ban Ba-ngo School in Mayo district, Pattani. They rounded up the predominately Malay Muslim teachers, singled out the two Buddhist teachers and executed them at close range. As they were leaving, the insurgents stole a pickup truck belonging to one of the teachers. The murder of the two teachers came on the same day that at all 378 state schools in Narathiwat reopened after striking teachers accepted an assurance from security authorities that they would better protect them.⁶

During the month of January 2013, one political incident dominated the headlines: Deputy PM Chalerm Yoobamrung's drunk and disorderly conduct during his three-day visit to Malaysia. Chalerm was in Malaysia to meet with Malay separatist leaders, but, reportedly, most of the old guard had left Kuala Lumpur by the time Chalerm arrived to avoid meeting with his delegation. Chalerm, whose disorderly conduct was caught on tape, eventually admitted that he had been drunk after sharing eight bottles of wine with five friends, but maintained that it did not occur while he was on duty. He criticized whoever leaked the pictures and video clips of him for violating his privacy.⁷ Unfortunately, this did little to bolster confidence in Bangkok's efforts to reach out to the separatists, and Chalerm came away with little to show for his efforts other than scandal.

⁶ "Baby among five killed in teashop shooting," *The Nation*, December 11, 2012.

⁷ "Chalerm drunk in Malaysia," *Bangkok Post*, January 11, 2013.

Violence continued unabated in February 2013, though sources dispute its connection to separatist activity. Two Singburi farmers in Pattani, who were taking part in a rice-growing project run by SBPAC, were shot dead and 10 others were injured. The same month also saw four Buddhist fruit buyers shot dead in Yala's Krong Pinang district, reportedly by seven gunmen dressed in black who drove up to their makeshift resting area where they were having dinner. The farmers' hands were tied behind their backs before they were shot at close range. Local residents have dismissed police suggestions that these two killings were carried out by militant separatists. Locals in Pattani believe that the local mafia, who were demanding protection money, executed the Singburi farmers. Similarly, residents of Yala have pointed out that the Buddhists fruit buyers had been coming to Krong Pinang district for over 15 years and that they had good relations with the local residents. This, the locals maintain, won them respect from the local militant cell, which is why they believe the fruit sellers also had a dispute with the local mafia, one that eventually turned deadly.⁸

Separately, five soldiers were killed and one seriously wounded in a car bomb in Yala's Raman district on the morning of February 10, 2013. Six soldiers from Yala Task Force 12 were traveling in a six-wheel truck after being assigned to pick up workers at a model farm at Ban Upoh in Tambon Wang Phaya. At a spot on Wang Phaya-Tha Thong road, the army truck was blocked by a pickup truck loaded with a homemade bomb weighing approximately 50 kilograms. Militants hiding on the roadside detonated the bomb, the impact of which overturned the soldiers' truck. Then, another pickup truck carrying at least six militants arrived at the scene. The militants shot five soldiers to death, stole their weapons and fled.⁹

⁸ "3 killed, 10 hurt in Pattani attacks," Bangkok Post, February 2, 2013.

⁹ "Five soldiers killed in Yala car bomb," Bangkok Post, February 10, 2013.

The Bacho Operation

A group of about 50 insurgents gathered in a remote village in Narathiwat's Bacho district on the evening of February 12, 2013 to go over last minute details of a planned attack on a marine base. Mahrosu Jantarawadee, a local cell leader who is wanted on numerous and various charges, led the operation. What the insurgents did not know, however, was that the marines were waiting for them just outside the camp perimeter.

A week before the planned attack, the local marine unit found a note in the pocket of a dead insurgent. It was a map of the camp — an attack plan — although the drawing did not say when the attack would be carried out. The marine unit, however, had a mole in the village, so when approximately 50 insurgents gathered on Tuesday night, just as midnight was approaching, the informant knew exactly what to inform the authorities. Just after midnight, the attack was launched, but the marines were ready. After almost an hour of exchanging fire and grenades, the separatists retreated, but not before losing 16 of their members.¹⁰

Separatist attempts to overrun military bases in the deep South are rare. Most of the attacks in the foremost southern provinces of Thailand involve roadside bombings, ambushes on patrolling troops or point-blank shootings of victims suspected of spying. Coordinated and simultaneous attacks, while not necessarily a key feature of the conflict in this region, have been employed, but tend to take their toll on local government troops. Events like the one in Bacho district, in which a large group of insurgents try to overrun a marine installation, are rare, possibly because of the time needed for

¹⁰ The incident was widely reported in the local press and Patani Forum team visited three families of the dead insurgent, all of whom live in the Bacho district, that evening.

planning and to bring militants from different cells together.¹¹

While the authorities were quick to claim victory in this battle, the incident sheds lights on the relationship between the militant cells and the local residents. Mahrosu and a number of others who died that day had warrants out for their arrest for years, yet they were able to operate relatively freely in their respective districts. In addition, turn out at the funerals for the 16 combatants killed in battle was huge, and when a video of the funeral ceremony surfaced, authorities were lost for words: the footage contradicted officials' statements about how the local residents were afraid of the insurgents.¹² Instead, local residents tend to view the separatists as heroes.

11 เอกกรินทร์ ต่วนศิริ, "มะรอไซ จันทราวดี: จากเหยื่อผู้ แกนนำ RKK (Mahrosu Jantarawadee: From victim to RKK cell leader), Ekkarin Tuansiri, Patani Forum (www.pataniforum.com), February 15, 2013. See also: Pathan, Don, "In death, another side to insurgent Mahrosu is revealed," *The Nation*, February 15, 2013.

12 Ibid.

Section II

The Peace Process

After hasty preparations, Prime Minister Yingluck Shinawatra's administration announced on February 28, 2013 that it would enter into peace talks with exiled separatist leaders residing in Kuala Lumpur. On the Thai side, the government designated NSC head Lt. Gen. Paradon Pattanatabut as lead negotiator. Working alongside Paradon would be the secretary general of SBPAC, Police Colonel Thawee Sodsong; both Paradon and Thawee have a close working relationship with the ruling Pheu Thai Party. The Malaysian government was designated facilitator of the process, as led by Dato Ahmad Zamzamin Hashim. Hasan Taib was designated as the "liaison" for the BRN-C, Thailand's counterpart, a position many insiders said he did not really want.

Over the years and since the current wave of insurgency erupted in Thailand's Malay-speaking southernmost provinces, many of the long standing separatist groups have surfaced and met secretly with potential mediators in the hopes of starting up some sort of peace process. All pretty much claimed to have the ability to influence the insurgents on the ground, the *juwae*, but none of these initiatives went beyond informal discussion. The one group that never approached the Thais was the BRN-C. So when the government of Thailand and Malaysia announced publicly that they were about to enter into a peace process with this particular group, it generated considerable excitement among local civil society groups, the Thai public and the international community.

However, that excitement did not extend to a number of key actors on the ground, namely, the youth/students movements and the Ulema Council of Fatoni. They kept their distance from the initiative and questioned the legitimacy of the so-called BRN-C representative, Hasan Taib. These groups asked whether Hasan Taib's delegation could actually influence the *juwae* and saw the initiative as motivated by the needs of Bangkok and Kuala Lumpur, not the people of the Patani. Indeed, findings from Patani Forum indicate that the ruling council of the BRN-C, also known as the Dewan Penilian Party (DPP), did not have a role in formulating the February 28 initiative.

It seems that the grand announcement came to them, as well as many key actors in Thailand such as the Army, the Foreign Ministry and the police, as a complete surprise. In interviews with exiled leaders, top Thai and Malaysian officials and informed sources within the BRN-C movement, all maintained that Hasan Taib did not have any influence on the DPP Council, much less among the armed militants on the ground.

Sources in the Malaysian and Thai governments now admit they knew beforehand that Hasan and his delegation could not influence the BRN's DPP or the insurgents on the ground. Why then did Bangkok and Kuala Lumpur permit Hasan to come to the table? Or, why launch the peace process in the first place knowing that it could not generate any meaningful traction?

One reading as to why the process was permitted to launch, according to separatist sources and Thai and Malaysian officials, has to do with Prime Minister Yingluck's desire to clear her brother's name. It should be noted that Thaksin's handling of the unrest in the southernmost provinces was one of the three reasons cited by the military for his ousting in 2006 (the other two were disrespecting the monarchy and corruption).¹³ Yingluck and Thaksin, then, needed to be able to say to the public, and the world for that matter, that they had extended an olive branch to the Malays of Patani. They also seemed to believe that once that branch was extended, BRN-C leaders would come out of the woodwork. As noted previously, however, the separatist leaders refused to participate.

It is probable that Malaysia took the same leap of faith as Bangkok in hoping an official peace process would attract the participation of key leaders from the long-standing separatist groups. Historically, Kuala Lumpur has viewed southern Thailand as its back yard and deemed any initiative to resolve the conflict as their concern. In many respects, Bangkok understands Malaysia's predicament.

¹³ Thai Parliament, dominated by Thaksin's camp, passed a political amnesty bill that critics said would clear Thaksin Shinawatra of any wrongdoing. The bill was passed on the early hour of Nov. 1, 2013, prompting a massive street protest that forced the Senate to shoot down the bill and the government to dissolve the Parliament.

Although historical mistrust between the two countries persists, there is understanding among policymakers in Bangkok that any conflict resolution for the deep South must include Malaysia. The sticky question was how much involvement Bangkok was willing to grant Malaysia. Discussions between the two sides generated various labels — facilitator, mediator, broker, etc — but it is action that counts, and it is unclear how much real authority Bangkok ever granted Malaysia’s facilitator.

On the separatist’s side, and according to one top Malaysian official, BRN-C leaders did not endorse the Kuala Lumpur-backed initiative because the Yingluck government would not grant their negotiator immunity. According to BRN-C sources and other old guard leaders, however, that was just one of a series of misgivings BRN-C leaders had with the Kuala Lumpur-backed February 28 initiative. First, the DPP did not think Thailand would commit itself to a formal process, since there was no unity among policymakers, much less the various military and bureaucratic agencies tasked with bringing an end to the conflict, about how the process should be implemented. Secondly, the BRN-C wanted to see its political wing formally established and recognized by the Thai side, as well as the international community, before permitting its representatives to enter the public spotlight and take part in peace talks. That status, it is hoped, would guarantee that the Malaysian government would not deport them back to Thailand.

Fear of deportation among the separatist leaders dates back to the 1990s, when Malaysian authorities sent Patani Malay exiled leaders back to Thailand. Because of this, BRN-C and other exiled leaders do not perceive Malaysia as an honest peace broker. Similarly, the exiled Patani Malay leaders have said they have lost faith in the world Islamic body (OIC), after the organization granted Thailand a permanent observer status in 1998. This was seen amongst the separatists as condoning Bangkok’s treatment of the Malays of Patani.

Nevertheless, despite the misgivings of the separatists and some key military and bureaucratic officials, the process was launched and permitted to proceed. Both sides, Malaysia and Thailand, put on a brave face, as the public was watching closely; but reality on the ground remained unchanged, as the combatants were at the very least indifferent to what was being discussed. Of course, Thai authorities described the separatists behind the violence as peace spoilers. But should they be classified as such when they were not part of the process from the beginning? It seems the Thai intelligence and security community was working on two separate platforms: one to save Thaksin and the other to save southern Thailand. They would realize quickly that the two could not be achieved together.

Starting off on the wrong foot

The month of April was extremely frustrating for the Thai government and the National Security Council-led negotiating team. They were hoping for a reduction in violence, but instead, the region witnessed a series of brutal incidents that made it difficult to justify the ongoing talks. First, there was the killing of the vice governor of Yala, an incident that sent a huge shockwave through the country. Then, for the troops on the ground, the abduction and killing of a Muslim Marine on home leave was a stern reminder that the militants maintained robust intelligence networks throughout the deep South. The victim was based at the Marine camp in Narathiwat's Bacho district, which, as mentioned previously, received international attention when scores of insurgents walked into a death trap at a local marine base.

Following this incident, insurgents carried out 35 violent attacks when going on a rampage through the province of Pattani. Banners were also posted simultaneously throughout the region, attacking the peace talks and suggesting the process had little support from the local community. While physical damage was limited, these incidents nevertheless rubbed Bangkok the wrong way, as it was hard pressed to explain why the violence had spiked in spite of the ongoing peace talks.

As for the peace talks themselves, the process was thrown into limbo on April 28, after the Hasan Taib, the BRN-C liaison, went on Youtube and issued five demands to Bangkok. First, Hasan demanded the release of all imprisoned insurgents and, second, that all legal charges and arrest warrants against the separatists be dismissed. Third, he called on ASEAN, OIC and international non-governmental organizations to become involved in the peace talks.

Fourth, he demanded that BRN-C be officially recognized by the Thai state as a legitimate organization, one on equal footing with the Thai government. Last, but not least, Hasan demanded Malaysia's role be upgraded from "facilitator" to "mediator."

According to sources in BRN-C, the movement did not expect the Thais to give into any of these politically charged demands. Instead, the idea was to use Hasan to issue the demands and see how the Thai side would react. If these demands derailed the peace process, so be it. After all, they did not endorse it in the first place. In other words, the five-point demands were designed to mislead the public, bolstering the BRN-C's image and sussing out how committed Bangkok was to the talks.

As noted earlier, BRN-C does not trust Malaysia. The idea of upgrading Malaysia's status to "mediator" was meant to save Kuala Lumpur face for fear that a backlash could mean trouble for the exiled separatist leaders living in Malaysia, not to mention the thousands of Malay Muslim workers from southern Thailand. A low point for the BRN-C came, however, when Kuala Lumpur put together a 38-plus-page report to elaborate on the five demands, an initiative with which the BRN-C said they had absolutely nothing to do. It was handed to Bangkok, and the public and academics took it as something that was trustworthy. Hasan was tightlipped about the BRN-C's non-involvement, possibly out of fear that the truth would put him in hot water with the Malaysian government.

In May 2013, soon after Hasan issued his demands, there were reports that Thaksin flew to Kuala Lumpur to salvage the peace process, his personal brainchild. Sources in the separatist movement said Thaksin had succeeded in obtaining a commitment from Kuala Lumpur to keep the process alive, with the hope that it would eventually gain traction and bring other separatist groups, including the real BRN-C leadership, to the table. In line with Thaksin's request, Kuala Lumpur continued to put pressure on Hasan's camp to remain at the table. As usual, however, the Thai government dismissed any speculation that Thaksin had gone to Malaysia to meet with the separatist leaders.¹⁴

14 "Government denies rumors of Thaksin meeting with BRN," Bangkok Post, May 5, 2013.

Knowing that the peace process was resting on very shaky ground from the outset, the Thai delegates needed something tangible to show the public they were moving in the right direction. Bangkok wanted Hasan's delegation to ask the insurgents on the ground to curb their activities. He did so, and it did not take long for the Thai delegates to realize that Hasan and his motley crew were unable to influence the *juwae* or the situation on the ground. However, the Thai delegation did not have the courage to tell the public that this was the case. They insisted they were talking to the right people and that spoilers were carrying out the continued violence.

Target killings and the peace process

While Thawee and Paradon have a police and military background and are deemed to have very close links to Thaksin, it does not mean they can clamp down on the targeted killings of suspected insurgent leaders. Thailand does not have a policy on targeted killings; it is believed such activities are carried out by rogue officers with a grudge against suspected insurgents, especially ex-detainees who have been acquitted by Thai courts. Needless to say, such practices have further chipped away at the credibility of the peace process.

On August 1, 2013, a number of non-governmental organizations (NGOs) led by ex-detainees marched to the Malaysian Consulate in Songkhla to appeal to Malaysia, in their capacity as facilitator to the process, to put an end to the practice of targeted killings against suspected insurgents. The Upholding of Justice for Peace Network (JOP), a network of ex-detainees who formed an NGO, stated their case in a letter to Malaysia's consulate general. JOP secretary Thammarat Alilateh told reporters a similar appeal was made to the Thai government, but there was no response to their complaint. Bernama news agency from Malaysia quoted Asiyah Chaekachik, a *tadeka*¹⁵ teacher, as saying she felt unsafe. "A friend of mine who was seven months' pregnant was shot dead and her face slashed with a knife. That is why we appeal for Malaysia's help, as Malaysia has been a good facilitator in peace talks and it will help monitor and give attention to what is happening here."¹⁶

¹⁵ Tadeka is a pre-school attached to community mosque in Malay Muslim communities.

¹⁶ "Worried about safety, NGOs in Southern Thailand appeal for Malaysia's assistance." Bernama via New Straits Times, August 2, 2013.

In a statement issued on September 9, 2013, Human Rights Watch called on Thai authorities to promptly “investigate a spate of killings of Malay Muslims in the southern provinces. The government’s failure to prosecute those responsible for such killings has fed a deadly cycle of reprisal attacks by alleged government forces and secessionist insurgents.”¹⁷ In fact, the use of extra judicial killings against ex-detainees became a convenient excuse used by Hasan to slam the Thai authorities during a supposed ceasefire agreement during the Islamic fasting month of Ramadan, which ended up being anything but, with violence continuing unabated.¹⁸

17 “Failure to ensure justice in the South fuels reprisals,” Human Rights Watch (www.hrw.org), September 9, 2013.

18 “NSC chief denies ceasefire breached,” *The Sunday Nation*, July 21, 2013.

Politicizing Ramadan

Observers outside the Malay-speaking region in Thailand's southernmost provinces were misled into believing that the local residents and imams in this restive region were behind the call for a ceasefire during 2013 Ramadan. In fact, the idea was cooked up by the Thai authorities, with the help of friendly pro-government imams, to make the case that the locals were calling on the BRN-C to enter into a ceasefire.

It started with a public event on June 9, 2013 when Thawee Sodsong met with Muslim religious leaders, supposedly to hear their opinion about the peace process. The event took place just a few days before the third round of talks between the Thais and the self-proclaimed BRN-C. With the help of a friendly imam, Abdulrahman Abdulsamad, who is also a card-carrying member of the ruling Pheu Thai Party, the idea of a peaceful Ramadan was kicked off and the clerics who came to the gathering were basically put on the spot. According to a BRN source, the idea of a quiet Ramadan was discussed back in May within the movement, and the insurgents on the ground were about to go along with it. But the entire separatist community was turned off by the Thai authorities' effort to politicize the issue and decided to drop the plan entirely.

Wan Kadir Che Man

As if the insurgency violence and targeted killings were not enough to destabilize the ongoing peace talks, the Thai Army, which never liked the idea of civilians running a peace process in the deep South in the first place, reportedly decided to find ways to destabilize the process. For years, Wan Kadir Che Man — the leader of the now defunct Bersatu, an umbrella organization for the long-standing separatist groups, and Barisan Islam Pembangunan Pattani (BIPP) — has been at loggerheads with Malaysia over their position on Thailand’s deep South conflict. Wan Kadir, who has only recently been allowed back into Thailand after 53 years in exile, does not believe Kuala Lumpur is an honest peace broker and should stay out of the peace process.

Knowing he wanted to return to Thailand for some time — and knowing also he had made a secret visit to Thailand in January 2013 at the invitation of the government — the Thai army decided to permit him to come to Bangkok to speak at the Thai Journalists Association of Thailand in November 2013. His “official host” would be Deputy Prime Minister Pracha Promnok, the former police chief of Thailand. Once Wan Kadir publicly attacked the government peace process, however, Pracha and the police realized that they were being used by the Army to destabilize the peace talks. By that time it was too late to do anything. The best the “host” could do was to ask Wan Kadir to cancel his meetings with Bangkok-based diplomats and representatives of international organizations. Still, Wan Kadir made two more trips to southern Thailand in December 2013, at the invitation of the Army, to speak his mind about the prospect of peace in the region.

Wan Kadir's position has always been that only a coherent peace process can produce viable results. In other words, if the process is a sham, no one with any credibility or legitimacy will come to the table. In his speeches, Wan Kadir blamed successive Thai governments for going to the same mediators, facilitators and go-betweens, and for refusing to take a new approach to negotiation. Speaking at the Prince of Songkhla University-Pattani Campus on December 24, 2012, Wan Kadir did not mince words when he called Thai officials "stupid" and "insincere" in their handling of past peace initiatives. He said many of the Thai officials who had participated in three decades of talks appeared more concerned with enhancing their own careers than achieving peace. He described the mediators, facilitators and go-betweens as opportunists who exploited the talks for personal and political gain. He stated that the peace initiative launched on February 28, 2013 in Kuala Lumpur was only another example of Thailand's lack of sincerity.

"How can we expect some 'white-eyed' (coward) farang or some dato (Malay local ruler) to resolve our problems? The past 20 years have shown that this same old approach does not work. Are we that stupid not to see it, or are we just pretending not to see it?" asked Wan Kadir. He was making an obvious reference to prominent Malaysian figures involved in various peace initiatives and Western organizations wanting to mediate the conflict in southern Thailand. However, Wan Kadir said he greatly appreciates the moral support of various Western governments, including the United States, Germany and Sweden, suggesting that their participation as mediators or facilitators could add legitimacy to a peace initiative.¹⁹

¹⁹ Pathan, Don, "Insurgents know that Bangkok isn't serious about peace: Wan Kadir," *The Nation*, December 26, 2013; see Section III for further discussion of Western governments' involvement in the peace process.

Bigger is not necessary better

Instead of pausing to reconsider its approach to the peace process, the Thai government decided to stubbornly keep the February 28 initiative alive for fear of losing face. But with violence continuing unabated, Bangkok and Kuala Lumpur were hard-pressed to show any deliverables. So, to keep the process going, Bangkok decided to bring on board other long-standing separatist groups, namely, groups that were kept out of the process from the start. An invitation was extended to Kasturi Mahkota, the Sweden-based leader of a Patani United Liberation Organization (PULO) faction that had been working with Thailand's NSC through a Geneva-based mediator from 2005-2011. The so-called Geneva Process was scrapped by the Yingluck government after they decided to give the mandate to Kuala Lumpur to facilitate. Another PULO faction, under the leadership of Samsudine Khan, also agreed to take part in the talks. Khan, who is also based in Sweden, had initially given the February 28 initiative the cold shoulder, but later changed his mind. The two would join the third self-proclaimed PULO president, Noor Abdulrahman, at the negotiating table. Bangkok was also planning to extend an invitation to BIPP, but the founder Wan Kadir, as previously discussed, was dismissive of the report.

Bangkok's other strategy to keep that talks moving forward has been to try to attract the support of well-known figures like Sapae-ing Basor, a respected spiritual leader and former principle of Thamvithya Multini School in Yala. They want to bring him to the table for photo ops to give credibility to the February 28 initiative.

Sapae-ing has been accused by Thai authorities of being a top BRN leader. A warrant for his arrest was issued in early 2005, signed by SBPAC's Thawee Sodsong who was at the time a police colonel. According to his close associates, Sapae-ing has so far refused to take part in the process, or any meeting with the Thai government, out of anger with the authorities for demonizing him. At one time, the police even offered 20 million baht for information leading to his capture. Thai officials who read the charges against Sapae-ing said the allegations were weak, and that he would beat the case should it go to court. The BRN remains tight-lipped about Sapae-ing's status and whereabouts, although they do allow that he has long been an important spiritual leader for the Patani Malay Muslims.

The Thai team, namely the SBPAC and NSC, had earlier turned to Muslim religious leaders in the deep South to act as go-betweens after they realized that local Malay Muslim politicians they had been using had credibility problems with both the separatist groups and local residents. Clerics were toying with the idea of acting as go-betweens, but then, as discussed above, a death squad killed one of their members, imam Abdullateh Todir, on November 14, 2012. The religious leaders backed away as insurgents on the ground went back to targeting government schools and teachers. As previously discussed, attacks during this period spiked at an unprecedented rate.

Sadao and Phuket

In a videotaped statement released in June 2013, Hasan Taib called on the Thai military to pull out of Songkhla's Sadao district, effectively adding another district to the Malay historical homeland. As expected, his demand was met with howls of dismay among the local business community. Businesspeople were worried that placing the district under the spotlight would hit trade in the area, which includes the largest border crossing between Thailand and Malaysia. It also covers Dan Nok, the mini sin-city that has long served as a cash cow for prominent and politically connected local figures. A typical Thai border town with relaxed rules and regulations, Dan Nok is a dumping ground for the things nobody wants to talk about publicly—smuggled goods, gambling and prostitution. But the hoopla from local businesspeople did not deter the insurgents, who were bent on extending the theatre of violence to the district. On the morning of December 22, 2013, insurgents used motorbike bombs against two police targets — Bedang Besar and Sadao — while the front parking lot of the Oliver Hotel in Dan Nok was hit with a car bomb.

Not only did the attacks upset the business sector, the Thai security apparatus was also jolted. It was the first time Sadao had been hit since this second wave of insurgency erupted just over a decade ago. Even more startling was what appeared to be an attempted car-bomb attack on a Phuket police station the same day. Stuffed with enough explosives to devastate a 500-meter radius, the truck had been parked behind the station for at least two days. Police were alerted to the Phuket threat when the Bedang Besar bomb went off at a police station parking lot on December 22, about 10 kilometers away from Dan Nok.

While the incident in Sadao has all the signs of an insurgent attack, many are wondering why Phuket was also targeted. Some security officers have linked the Phuket and Dan Nok incidents to local business disputes. According to these sources, it is possible that local kingpins are using the insurgents to settle disputes and send a message to their associates and enemies. A source in the BRN-C confirmed that the attacks on Sadao and Phuket were carried out by juwae in their network, but added that BRN-C leaders did not order the attacks. He said local insurgents were paid off by crime syndicates with an axe to grind with the local police and rival syndicates. Others have made comparisons between the Phuket attacks and the May 26, 2013 attack on Ramkhamhaeng Soi 43/1 by an insurgent cell belonging to one of the longstanding separatist groups wanting to use the May 2013 attack as a ticket to the negotiating table.

Section III

Moving Forward

Moving Forward

Upset at not being able to generate any traction in his capacity as the “liaison,” Hasan went incommunicado in December 2013. To use boxing jargon, he ‘threw in the towel’ and returned to his home in Malaysia in February 2014. For all extensive purposes, this marked the end of the Thai government’s latest attempt to end the insurgency in the deep South.

While the BRN-C’s DPP did not endorse the February 28, 2013 initiative, it does not mean the group does not want to talk peace with the Thai state. Instead, the BRN-C and other old guard leaders believe mediation is a thing of the future. Because of the separatists’ distrust of Kuala Lumpur and the OIC, the BRN-C, as well as Wan Kadir Che Man, suggest that the future mediation role should be taken up by Western governments, countries with a good track record on conflict resolution and strong humanitarian law and principle. BRN-C sources say Malaysia, and possibly Indonesia, could come into the picture, along with members of the international community, later in the process. For now, however, BRN-C believes any peace process initiated would be premature, especially when they have not seen any real commitment to a coherent peace process from the Thai side.

Moving forward, the BRN-C note they want the peace initiative to be kept out of the public spotlight at the outset and to generate confidence in their political wing before engaging in a formal negotiation process with the government. They accuse Thailand of being reckless in pushing through the February 28 initiative, knowing that the issue of immunity was not resolved and knowing that they had yet to bridge the trust gap with Kuala Lumpur over the deportation issue.

By presenting the February 28 launch as more than it was, it set the stage for microphone diplomacy, which became a political circus where announcements, demands and statements were issued through the media and Youtube. As noted, what the BRN-C desire at this juncture is to establish a legitimate and recognizable political wing that can surface publicly and engage with the international community.

Ever since its birth in the late 1960s, BRN has always stood for independence for the historical Malay homeland of Thailand's three southernmost provinces of Pattani, Yala, Narathiwat and the Malay-speaking districts in Songkhla province. So the fact that they have announced they would be willing to talk peace with the Thais if the process was coherent is a big change for the movement, although it is still not clear if they are willing to settle for anything less than independence.

Crucially, the BRN-C has stated that they are willing to work with international organizations that can help them build capacity in governance and negotiations and give members a better understanding of a wide range of topics, such as international norms, the Geneva Convention and humanitarian law. While such capacity building will not happen overnight, the BRN-C's willingness to negotiate with the Thais in the near future suggests that the prospect for peace in the deep South is much better than previously considered. If Bangkok is willing to engage with separatists in good faith, and a facilitator trusted by both camps is found, a more coherent, meaningful peace process could be convened in the near future.

Free Fair
Referendum

أرجونا
كدامين

RENDIM
PEACE

Hilang kedamaian
Hilang lah!!!
kemajuan

Free
Fair
Referendum

21
2016
2016

Conclusion

Conclusion

The February 28, 2013 peace talks had ample warnings of imminent failure, but they were ignored by Bangkok and, to some extent, Kuala Lumpur. Some analysts believe this was because the Thai government was more concerned with absolving Thaksin than saving southern Thailand. Others, such as the Thai army's top brass, believe that the process was doomed to fail because it was carried out by civilians instead of military personnel. Thai soldiers, it seems, have yet to come to terms with the notion of civilian supremacy. Some Thai officials, on the other hand, thought they could use Hasan Taib to bring the secretive inner circle of the BRN-C, particularly DPP members, to the table, as well as other long-standing separatist leaders. Regardless of the true reason the process was allowed to go forward, it is clear, after little over a year, that the process has faltered at best. Bangkok and Kuala Lumpur, however, continue to put on a brave face, insisting that talks with BRN are moving along accordingly, in spite of the fact that Hasan Taib has not returned to the negotiating table. Nor is it likely that he will. Upset at not being able to generate any traction in his capacity as the "liaison," Hasan returned home in February.

To mark the first anniversary of the peace talks, Malaysia's designated facilitator, Dato Ahmad Zamzamin Hashim, was invited to give a talk at a public event in Pattani. He announced at a conference organized by the Deep South Watch in Pattani on February 28, 2014, that the three Pulo factions and the BIPP have now agreed to come to the table. He also said there are opportunities for local civil society organizations to take part in the process. BRN-C sources said they were not impressed with Zamzamin's message,

which came across as more as an attempt to contain the damages inflicted on the peace process by the Thai Army via Wan Kadir, who had come to Thailand at the Army's invitation and discredit the civilian-led peace process.

In today's context, what matters for the Thai security community is not what an exiled leader calls himself; the question they are asking is what kind of command-and-control he or his group has with the militants on the ground. No one leader or group has ever demonstrated beyond a doubt that he has command-and-control over the juwae. The BRN-Coordinate, which is said to have the best working relationship with the juwae, has never publicly surfaced. The most they would do in this latest installment of talks with Thai officials is permit Hasan Taib to be a cut-out-person — a proxy — at the peace talks, which is a far, far cry from endorsing the peace initiative. BRN members and others have suggested that Thailand should place more effort in creating a coherent peace process than in trying to look for more participants. In their view, a coherent process will attract legitimate representatives, not the other way around.

Since being formed in the late 1960s, the BRN has presented itself as a movement working for the independence of the Malays' historical homeland in the three southernmost provinces of Thailand and the four Malay-speaking districts in Songkhla. Now, for the first time in its history, BRN-C leadership has announced it wants to negotiate with the Thais. Before that can happen, BRN-C would like to establish a legitimate and recognizable political wing that can surface publicly and engage with the international community in the same manner that negotiators from the Free Aceh Movement (Gam) or Moros leaders in Mindanao have been doing. BRN-C has said it would be willing to work with international organizations that can help with capacity building and give it a better understanding of a wide range of issues that pertain to development and conflict resolution.

No one in the BRN can give a clear explanation as to why its top leaders, those of the BRN-C and DPP, are willing to talk to the Thais at this juncture. One explanation has to do with the generation gap between the exiled leaders and the current crop of militants, the so-called post-Thak Bai generation, who might become increasingly uncompromising and/or unwilling to accept the guidance of the elders living in exile as the age gap widens.²⁰ Right now, the BRN elders believe that they have what it takes to influence the combatants and change the course of the conflict, but such a task will be increasingly difficult as time goes by.

At this particular juncture, perhaps the Thai government should do is to establish a backchannel with the BRN-C and other long standing separatist groups, behind the public sphere to discuss practical issues, such as rules of engagement and the setting up of a clearing house to reach an understanding as to who or which group was behind a particular incident. Local civil society organisations (CSOs) that are trusted by both the government and the separatists could facilitate such arrangement.

²⁰ Post-Thak Bai generation refers to militants who were radicalized by the incident that ended the lives of at least 85 unarmed Malay Muslim demonstrators who died from suffocation after being stacked one on top another on the back of military trucks on October 25, 2004.

The challenge for the government of current caretaker Prime Minister Yingluck Shinawatra, and the successive governments before it, is that it has not been able to go beyond typical bureaucratic means in its effort to explore ways and means for peaceful coexistence between the Malays of Patani and the Thai state. If this and the previous governments understand that the conflict in the southernmost provinces is rooted in Thailand's nation-state construct, then they would understand that they have to create an inclusive, credible peace process, one that involves local civil society and takes the grievances of the Malays of Patani seriously. There are plenty of stories about states managing state-minority relations in other countries successfully, ones from which Thailand can draw. While publicly announcing talks with the separatists was a step in the right direction, it was not enough. If Bangkok is serious about resolving the deep South conflict, it must lay the groundwork for a coherent, credible peace process by involving all key stakeholders in its development and taking steps to build confidence between potential negotiators. If Bangkok can take these last few, but crucial steps, the BRN-C might just meet them half way.

Patani Forum

is a non-profit organization made up of former student leaders, NGO workers, academics and writers working to create an environment conducive for a rigorous and meaningful debate about the nature of the conflict in Thailand's Malay-speaking South and how best to address and resolve these issues.

Goal

Patani Forum works with new generation of local leaders and activists in the Malay-speaking area in southern Thailand to raise issues deemed important to the people in this restive region through advocacy, civic participations, and in-depth analysis of the dynamics of the region and of the ongoing conflict. The idea is to convince the Thai society and the state that the road to peace and peaceful coexistence must be firmly rooted in the acknowledgement that the Malays of Southern Thailand has a historical and cultural identity of their own and that their narratives do not undermine Thailand's statehood.

ปัตตานีฟอรัม

คือองค์กรเอกชน ก่อตั้งโดยคนที่ทำงานด้านพัฒนาสังคม นักวิชาการ และนักเขียน ซึ่งทำงานด้านการบริการทางวิชาการ เป็นการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยน ถกเถียง อย่างลึกซึ้ง เกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดภาคใต้ของไทย โดยสร้างสรรค์ เสนอวิธีการที่เหมาะสมที่สุดต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย

เป้าหมาย

ปัตตานีฟอรัมจะทำงานร่วมกับคนรุ่นใหม่ของท้องถิ่นและนักกิจกรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย โดยจะยกประเด็นที่มีความสำคัญต่อผู้คนในภูมิภาคนี้ ด้วยการรณรงค์ การจัดอบรม การมีส่วนร่วมภาคพลเมือง และการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง เกี่ยวกับพลวัตในพื้นที่และความขัดแย้งที่เรื้อรัง แนวคิดหลักคือการที่จะโน้มน้าวให้สังคมไทยและรัฐ ใช้เป็นแนวทางเพื่อสันติภาพและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ

 **Negotiating
the Future
of Patani**
การเจรจา สู่ อนาคตปัตตานี

